

Colofon

Op de cover

Zicht van het kanaal te Klein-Willebroek anno 1910.

Editie

Jaargang 14 | nr. 1 | januari-februari-maart 2019

Werkten mee aan dit nummer

Emiel Geens
René Pattyn
Annie Van Dessel
Natalie Geuens
Leon Bernaerts
Gust Van Auwenis
Rik Van der kriecken

Vormgeving

Natalie Geuens

Eindredactie

Annie Van Dessel
René Pattyn

Verantwoordelijke uitgever

Annie Van Dessel
Voorzitter
Tisseltsesteenweg 92
B-2830 Willebroek

Redactieadres

Molenweg 24
B-2830 Willebroek
info@vaertlinck.be
www.vaertlinck.be

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten of beeldmateriaal kan slechts gebeuren mits schriftelijke toelating van de auteur en vermelding van het tijdschrift Vaertlinck Contact, jaargang en nummer. Elke auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Voorwoord

Op uw én onze gezondheid!
Samen gaan we een fijn 2019 beleven!

Het letterlijk warme jaar 2018 is voorbijgevlogen
En samen met ons 1ste nummer van 2019,
krijgt u van ons onze allerbeste wensen voor
een fantastisch Nieuw Jaar.

Ook hartelijke dank aan onze abonnees
voor hun milde steun.

Het geeft ons net dat duwtje in de rug om met
veel inzet en enthousiasme verder te werken.

De redactie

Inhoud

Voornamen (8)	02
Pater Jan Cortebeek	04
Kloosterstraat	11
Kasteelhoeve van Blaasveld 1762	12
Breendonkstraat	16
Onbekende dode gevonden in Tisselt	23
Hulde oorlogspaarden	27
Bijnamen	28
Ere-Leden en Steunende leden	31
Devotionalia beurs	32
Medelingen	33
Advertenties	34

Voornamen (deel 8)

Octavus

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong, aanvankelijk in gebruik binnen Romeinse gezinnen die hun kinderen in volgorde een nummer gaven, hoewel dit geen algemene regel was.

Betekenis: achtste

Afleidingen: Octaaf, Oktaaf, Tavy, Taaf

Oda

Herkomst: Voornaam van eenstammig Germaanse oorsprong, ontleend aan de stam Od-. Sommige afleidingen kunnen ook verwant zijn met de naam van de Noordgermaanse god Odin, die bij de Noormannen als hoofdgod Odr werd vereerd en bij de westgermanen Wodan heette.

Betekenis: erfgoed (in de betekenis van: rijkdom en bezit) (=Germaanse betekenis Od-), woede, boosheid, razernij, extase (=mythische betekenis Odin).

Afleidingen: Odiel, Odillus, Ottow, Odelia

Oliver

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong ontleend aan het woord olivarius wat aanvankelijk als een beroepsnaam werd gebruikt. De V.-naamvormen kwamen reeds voor in de 1^e eeuw, daar waar de m.-naamafleidingen pas ontstonden na de 8^e eeuw.

Betekenis: olijfboom(planter) (=mannelijke betekenis), olijffe of olijftakje (=vrouwelijke betekenis)

Afleidingen: Olivevier, Oliveer, Olyver, Olyvier, Oliva, Olyve

Oswald

Herkomst: Voornaam van tweestammig Germaanse oorsprong samengesteld uit Os-(=Ans-) en -wald.

Betekenis: heerser met de hulp der goden (=oorspronkelijke betekenis), goddelijke heerser (=latere betekenis)

Afleidingen: Osewaldus, Oswout, Ozzie, Ozzy, Wald, Walda

Owen

Herkomst: Engels-Ierse voornaam van Welshe oorsprong verwant met de voornaam Iwein, van Keltische oorsprong.

Betekenis: lam (=Welsche betekenis), jeugdige of jongeling (=keltische betekenis)

Afleidingen: Gowan, Owain, Owynn

Patricius

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong, vooral bekend en populair geworden door vermoedelijk de eerste naamdrager de H. Patricius of Patrick van Ierland.

Betekenis: patricier (=adelijke burger), ook wel: hooggeplaatst persoon met aanzien

Afleidingen: Patriek, Patrik, Patje, Patsy

Paulus

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong en aanvankelijk een Romeinse geslachtsnaam.

Betekenis: kleine of geringe (=oorspronkelijke Latijnse betekenis), de rustige (= latere Griekse betekenis)

Afleidingen: Paul, Pol, Pouwlus, Paola, Paulien

Petrus

Herkomst: Gelatiniseerde voornaam van Griekse afkomst, oorspronkelijk ontleend aan de bijnaam die Jezus Christus gaf aan de apostel Simon of Simeon Bar-Jona, visser uit Betsaida.

Betekenis: rots (symbool van: vastberadenheid en betrouwbaarheid)

Afleidingen: Pé, Peer, Peerke, Peet, Peeter, Perre, Peter, Pie, Pier, Piet, Pieter, Pit, Petra

Philidor

Herkomst: Franse voornaam van tweestammig Griekse oorsprong en voor het eerst gebruikt door de Franse componist Philidor als pseudoniem voor François-André Danican.

Betekenis: liefhebbend of vriendelijk geschenk

Afleidingen: Filidora, Filidore, Philidora

Pierre-Jean

Herkomst: Franse dubbele voornaam ontstaan door de koppeling van de voornamen Petrus en Johannes, bekend als omwisseling onder de meer gebruikelijke naamvorm Jean-Pierre.

Betekenis: rots (in de betekenis van: vastberadenheid en betrouwbaarheid) en Jahweh of de Heer is genadig

Afleidingen: Peerjan, Peter-Hans, Peter-Jan, Pieter-Hannes, Pieterjan, Pietjan

Pierre-Paul

Herkomst: Franse dubbele voornaam ontstaan door de koppeling van de voornamen Petrus en Paulus

Betekenis: rots (in de betekenis van: vastberadenheid en betrouwbaarheid) en klein

Afleidingen: Peter-Paul, Pieter-Paul

Pippinus

Herkomst: gelatiniseerde voornaam ontstaan als bakernaam uit de kindertaal van Keltisch-Frankische oorsprong

Betekenis: klein

Afleidingen: Peep, Pepijn, Pepyn, Pippijn

Polyander

Herkomst: gelatiseerde voornaam van tweestammig Griekse oorsprong, bekend uit onder meer de middeleeuwse literatuur.

Betekenis: veel mannelijkheid, ook wel: grote manhaftige

Afleidingen: Polexander, Polexandre, Polyandre

Polydorus

Herkomst: Gelatiniseerde voornaam van tweestammig Griekse oorsprong. In de Oud-griekse heldensage de naam van de jongste zoon Polydoros van Priamos en Hekabe.

Betekenis: met veel giften en geschenken voorzien

Afleidingen: Pol, Polidoor, Poly, Polydora

Poppe

Herkomst: Overwegend Noord-Nederlandse voornaam en afleidingen al heel vroeg ontstaan als bakernaam uit de kindertaal van Germaanse oorspronken sterk verwant met het Latijnse pûpa en het vulgair-Latijnse Puppa, waaruit de woorden poupée, Puppe, puppet en pop ontstaan zijn.

Betekenis: klein (=Fries-Germaanse betekenis), meisje of pop (=latijnse betekenis)

Afleidingen: Pobbe, Pobe, Popkoliëna, Poppe-dien, Poppeliën, Poppie

Priscillus

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong en in het Nieuwe Testament de naam van Priscilla, de vrouw van de tentenmaker Aquilla. In andere bijbelteksten wordt ze ook Prisca genoemd.

Betekenis: eerbiedwaardige

Afleidingen: Prisciaan, Priscilliaan, Priske, Prieja

Prosperus

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong en in de Romeinse mythologie werd Prosperina gelijkgesteld als dochter van Demeter.

Betekenis: voorspoedige, ook wel: gelukkigmakende

Afleidingen: Prispér, Pro, Proos, Pros, Proske, Prosper, Prostrn

Quadratus

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong en in het verleden de naam van behalve vijf heiligen ook deze van de Oud-christen theoloog Quadratus vermoedelijk in Klein-Azië.

Betekenis: vierkantige, ook wel: onuitvoerbare

Afleidingen: Codrat, Codratus, Kondrat, Quadrat

Queenie

Herkomst: Engelse voornaam in gebruik gekomen in de vorige eeuw, aanvankelijk als troetelnaam of roepnaam voor meisjes die Regina noemden en later als zelfstandige voornaam. Het betreft een verkleinvorm van het engelse woord queen.

Betekenis: koninginnetje

Afleidingen: Queeno, Queen, Queena, Quini

Quintus

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong, aanvankelijk in gebruik gekomen in Romeinse gezinnen die hun kinderen een numerieke voornaam toebedeelden.

Betekenis: vijfde

Afleidingen: Kwint, Kwinten, Quent, Quince, Quinty, Kwinta, Quency, Quinty

Quirinus

Herkomst: Voornaam van Sabijns-Latijnse oorsprong, aanvankelijk de naam van de Sabijnse oorlogsgod, die veel gemeen had met de Sabijnse plaatsnaam Cures, soms ook als landbouwgod vereerd en veel gelijkenis vertoonde met de Romeinse oorlogsgod Mars. Later werd hij vereenzelvigd met de vergoddelijkte Romulus.

Betekenis: lanszwaaiër

Afleidingen: Akarinus, Corijn, Koriijn, Quérijn, Quirijn, Quiryen, Quirien, Quirijna

Quiterius

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong, ontleend uit het Romeinse Martelarenboek en de daarvan afgeleide heiligenkalender

Betekenis: verlaten, eenzaam

Afleidingen: Quiter, Quiteria, Quiterie

Het vervolg van de voornamen kunt u lezen in de volgende editie van Vaertlinck Contact (tweede nummer van de veertiende jaargang)

Bewerking: Natalie Geuens
Bron: Het Groot Voornamenboek

Naar aanleiding van het verschenen artikel over de vuurkaart in ons vorige Vaertlinck Contact kregen wij een reactie van de heer Guy Cortebeek. Hij maakte er ons attent op dat we al minstens één persoon vergeten waren, namelijk Pater Jan Cortebeek uit Tisselt. Hieronder kan je het verhaal lezen dat Guy Cortebeek geschreven heeft over zijn familielid.

Pater Jan Cortebeek

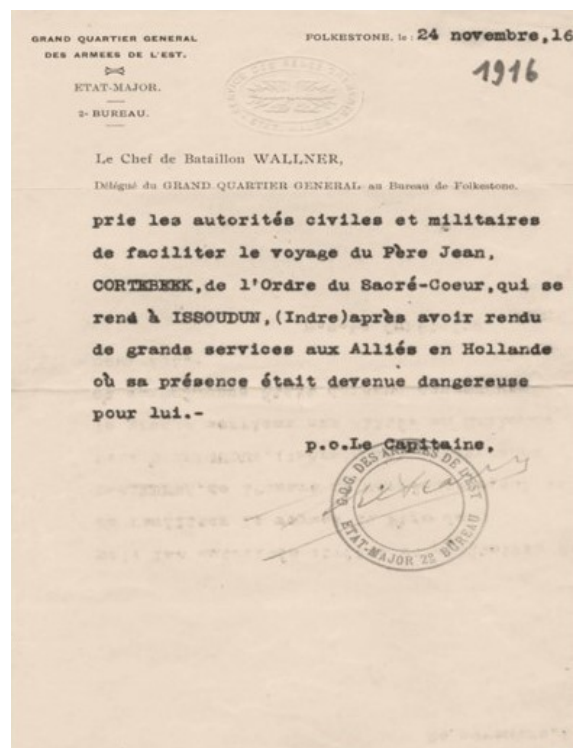
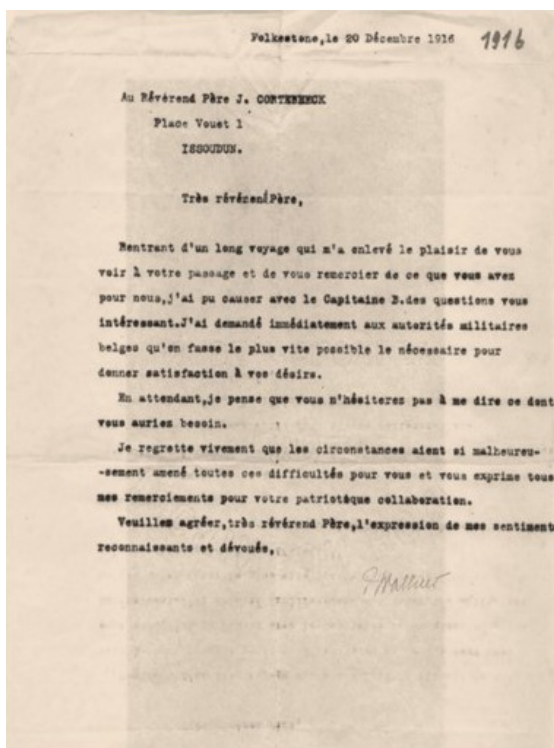
Pater Jan en zijn eerste oorlogsactiviteiten

In de eerste twee oorlogsjaren maakte pater Jan “gebruik” van zijn “soutane” om regelmatig over de zwaar bewaakte grens te trekken. Hij trotseerde de zware grensbewaking tussen België (neutraal land maar toch bezet) en Nederland (ook neutraal maar niet bezet gebied).

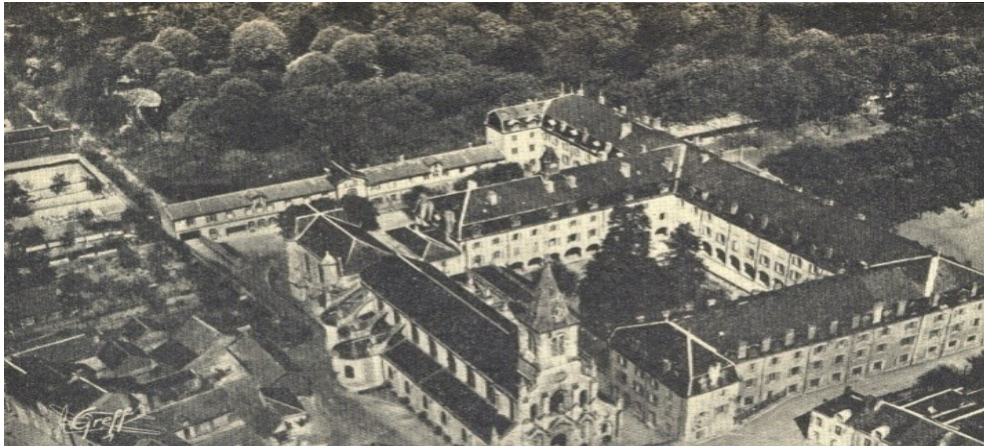
In de geschriften van MSC pater Joris Spanhove is het volgende te vinden: dat Jan Cortebeek einde 1916, pater Henri Ruys (MSC-Asse) ontmoette in Antwerpen. Nadien is Ruys in aanwezigheid van pater Jan Van den Lemmer, opgepakt met anti-Duitse sluikblaadjes zoals de “Vlaamse Wachter” en vooral de “Libre Belgique”, en werd Ruys vastgezet in de gevangenis in de Begijnenstraat te Antwerpen tot het einde van de oorlog op 11 november 1918. Ruys heeft zijn verhaal neergeschreven in het boek “in het hotel der Patriotten”, dat ook in de Gazet van Assche in delen is verschenen. Een lange zoektocht naar dit verhaal heeft niets opgebracht, noch het boek noch de Gazet van Assche van die periode is terug te vinden.

De vlucht van Jan sr

Jan Cortebeek is niet opgepakt, maar is kunnen vluchten. Hij is via Vlissingen kunnen oversteken naar Folkestone Engeland. Wij hebben een schrijven van 20/12/1916 uit Folkestone waaruit blijkt dan Jan daar is geweest en militairen heeft ontmoet in het kader van zijn inlichtingenopdracht. Zo is hij dan via Le Havre, naar Issoudun (Indre) getrokken. Daar is het hoofdklooster van de MSC, van Pater Chevalier, de stichter. Tevens bezitten wij een “doorgangsbewijs” gegeven op 24/11/1916 door le “Grand Quartier General des Armees de l’est – etat-major” om Pater Jan vrije doorgang te geven naar ISSOUDUN in Frankrijk.

In Issoudun heeft hij tot eind december enkele weken rust genomen, vermoedelijk om te bekomen van de emoties en om zich te bezinnen over zijn volgende engagement.

Het stichtingsklooster van de "Missionnaires de Sacré Coeur" van Issoudun in Frankrijk

Oorlogsactiviteiten aan het front

Vervolgens is Jan als vrijwilliger "le 28 decembre 1916 engagé comme volontaire pour la durée de la guerre" naar het front getrokken. Op zijn vuurkaart en andere officiële documenten die wij konden kopiëren uit zijn legerdossier, lezen wij het volgende:"

Du 28/12/1916 au 29/01/1917	engagé comme "V. de guerre et passé au Camp d'Auvours
Du 30/01/1917 au 08/02/1917	passé à la C.A/6°D 17
Du 09/02/1917 au 15/06/1917	passé au 6 rég. de Génie 6°DA
Du 16/06/1917 au 30/12/1918	passé au 2° rég. a un qualité d'Aumonier

In andere dokumenten lezen we "Aumônier adjoint de 2° classe" vanaf 01/07/1917
Le 31/12/1918 "licencié sans solde".

Pater Jan Cortebeek in Officers-uniform,
Model 1915 Aalmoezenier.

Romeinse boord met staande boord en Latijns kruis

Aalmoezenierskruis

Officersgordel (met schouderriem—Brits model)

Manchetten (wit) en lederen handschoenen

Rijbroek en -laarzen (buitenmodel)

Sporen (bereden troepen) cavalerie en artillerie.

Het door Jan Cortebeek afgelegde parcours aan het front van de IJzer

Met dank aan Annick Vandenbilcke (wetenschappelijk medewerkster in "In Flanders Fields") en Roger Verbeke (vrijwillige medewerker documentatiecentrum "In Flanders Fields" en gewezen topmilitair) voor hun bereidwillige medewerking in onze zoektocht naar de oorlogsactiviteiten van Jan sr.

Op 28 december 1916 begon voor Jan Cortebeek het echte oorlogsverhaal aan het front. Na zijn vlucht vanuit Nederland over Folkestone trok hij naar Issoudun. Na een rustperiode trok hij naar Camp d' Auvours, waar hij zich aanmeldde als vrijwilliger. Priesters werden eerst opgeleid en ingezet als brancardier. Die opleiding genoot hij gedurende vier weken in het "Camp". Brancardiers en Aalmoezeniers ressorteerden onder de troepen van de administratie, en niet onder het militaire personeel.

Vluchtroute van Jan Cortebeek sr

5e DIVISION D'ARMÉE Régiment *C. M. S. S. C. M.*

RAPPORT sur la conduite et la manière de servir d'un militaire qui sollicite

NUMÉRO de la matricule	NOM ET PRÉNOMS	GRADE ou POSITION	CONDUITE	MANIÈRE DE SERVIR	OBSERVATIONS
	<i>J. m. Cortebeek</i> <i>Jan</i>	<i>1er classe</i> <i>v.d.g.</i>	<i>bonne</i>	<i>bonne</i>	

Considérations et avis du C^o de l'...

... toujours bon acquiescé de ses devoirs militaires.

Le Commandant des T. A. S. S.

Idem du B^{on}, G^{er}

... toujours rempli ses devoirs militaires à mon entière satisfaction.

Le 21 Mars 1917

Le Commandant du Régiment de 1re Classe

Commandant A. Colonne

Idem du Chef de Corps

Brancardier très hab. et bon.

le médecin divisionnaire

Flavis

N^o ... A. Hooyman, le 21 mai 1917

Transmis à Monsieur le ... Le Chef de Corps, *Flavis*

Op 29 januari 1917 eindigde die opleiding en werd hij ingedeeld in de zesde legerdivisie genie en dit van 30 januari 1917 tot 15 juni 1917. Hierna de plaatsen waar Jan sr zich bevond met deze zesde divisie:

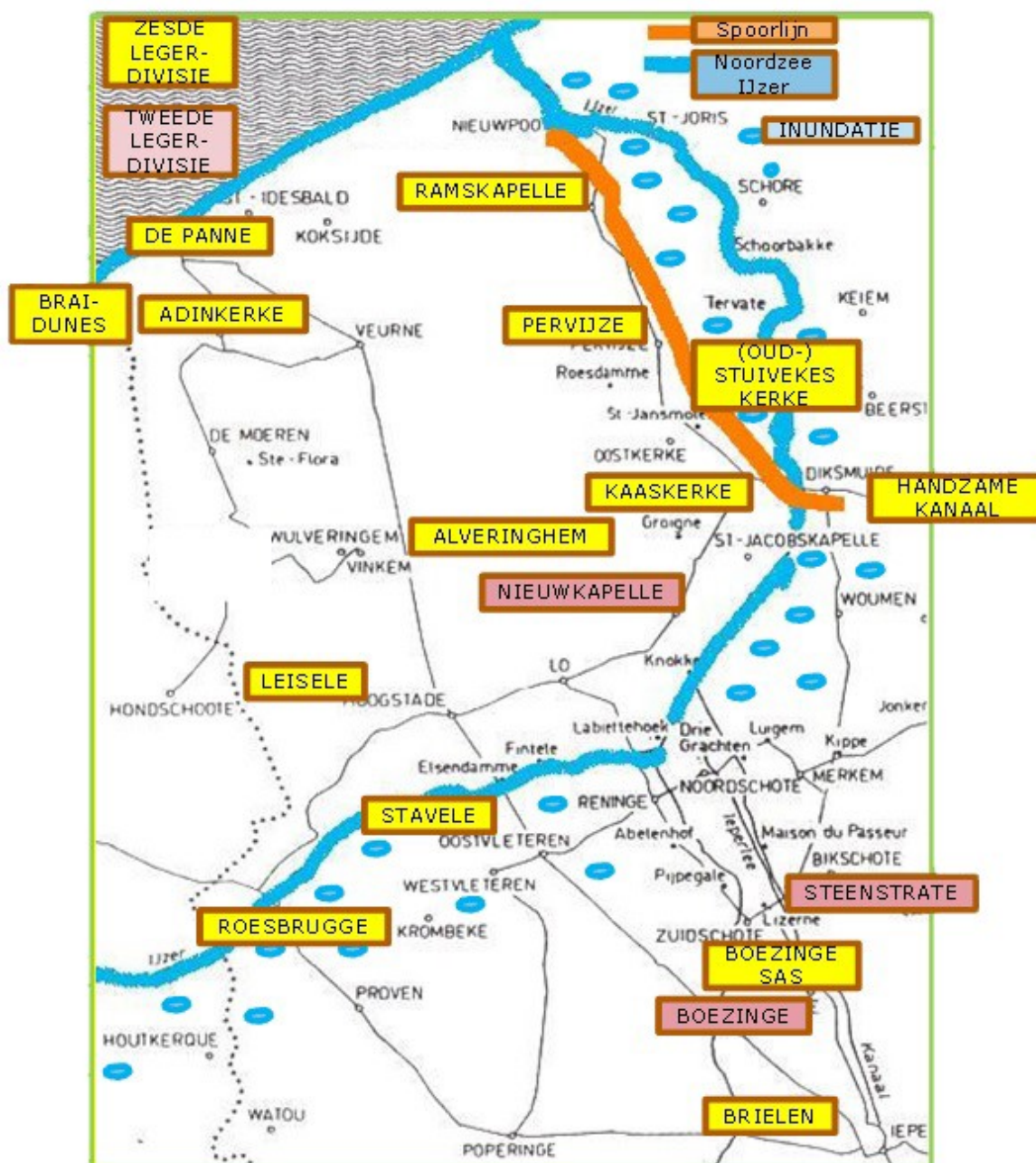
- 30/01/1917-08/02/1917 Camp de Mailly
- 09/02/1917-03/05/1917 sektor Steenstrate – Sas van Boezinge
- 04/05/1917-15/06/1917 sektor Nieuwkapelle.

Op 21 mei 1917 kreeg hij een evaluatie vanuit Hoogstaeden, waaruit blijkt dat hij correct en tot ieders tevredenheid zijn vrijwilligersopdracht als brancardier heeft vervuld. Wij vermoeden dat deze evaluatie past in het kader van zijn nakende benoeming tot adjunct-aalmoezenier.

Hier reconstrueren we de bewegingen van de tweede legerdivisie aan het IJzerfront, zoals die effectief in 1917 en 1918 zijn uitgevoerd, en waar Jan sr deel van uitmaakte:

23/02/1917 – 30/06/1917	Sektor Diksmuide (=Kaaskerke) – Hoofdkwartier in Alveringem
01/07/1917 – 22/07/1917	Tweede linie, rust in De Panne
22/07/1917 – 14/11/1917	Aanvalssektor Kanaal van Handzame (Diksmuide) Paal 19.4
14/11/1917 – 17/12/1917	Tweede linie, rust in De Panne – Adinkerke – Bray-Dunes
17/12/1917 – 03/01/1918	Sektor Ramskapelle – Pervijze – Dudzele - Stuivekeskerke
03/01/1918 – 17/04/1918	Sektor Ramskapelle – Pervijze
17/04/1918 – 10/05/1918	Zone Ramskapelle – Pervijze en Oud-Stuivekeskerke
10/05/1918 – 28/05/1918	Tweede linie, rust – Leisele – Roesbrugge
29/05/1918 – 20/06/1918	Zone Boezinge (zuidelijkste sektor)
20/06/1918 – 07/08/1918	Zone Boezinge – Brielen
08/08/1918 – 18/08/1918	Tweede linie, rust – Stavele (Alveringem)
19/08/1918 – tot bevrijding	Zone Ramskapelle – Pervijze (voor eindoffensief)
Vanaf 31/12/1918 ging Jan Cortebeek "in verlof zonder soldij".	

Frontkaart van de Eerste Wereldoorlog, in de Westhoek, waarbij de plaatsen zijn aangeduid waar de tweede en zesde legerdivisie, waartoe Brankardier-Aalmoezenier Jan Cortebeek sr behoorde, actief was.

Eretekens

De bovenstaande foto is genomen in december 1918, op het einde van de oorlog. Op de groepsfoto zien we onder andere Pater Caudron uit Mechelen, die Jan ook in zijn missie-opdracht steeds zal ontmoeten.

In de uitvergroting van Jan sr zien we dat hij op zijn linkermouw vier frontstrepen draagt. In de militaire geschriften is hier veel onduidelijkheid over, en schrijft men over twee, drie en vier frontstrepen. Deze foto bevestigt de laatste stelling, die te vinden is in de documenten van de Oudstrijdersvereniging, en die in tegenstelling is met de vermelding op de vuurkaart.

Tevens draagt hij links boven op zijn uniform een kleine streep van drie cm lang en één cm breed.

Dit is een "dagelijkse" vervanging van zijn eerste medaille. Dit was iets praktischer. De andere medailles zijn later toegekend, zoals we verder kunnen lezen.

Maar in het militair dossier lezen we de volgende elementen: "A obtenir deux chevrons de front par application de la loi du 25 août 1919. Ordre de division du 15 décembre 1922."

In andere geschriften lezen we over drie frontstrepen

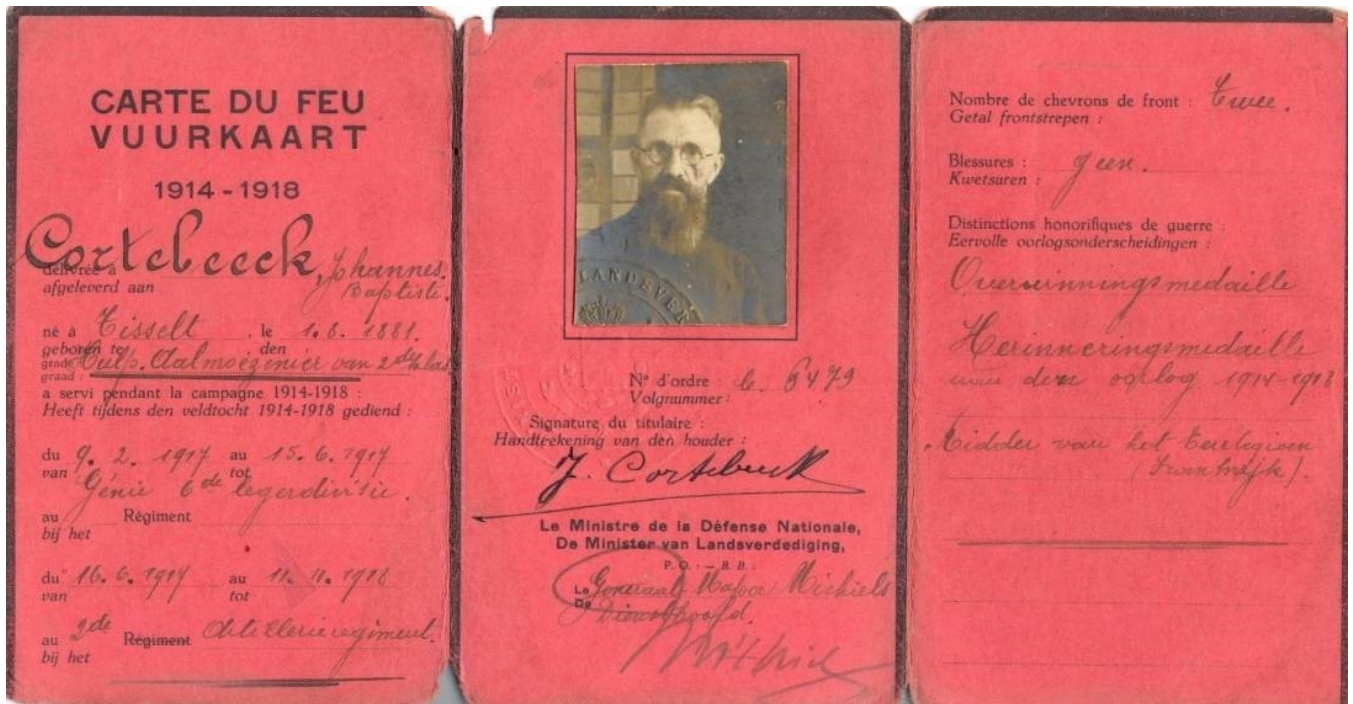
Eerste op	04/08/1915
Tweede op	04/02/1916
Derde op	04/08/1916

In documenten van de Nationale Strijdersbond schrijft men over 4 frontstrepen.

Vuurkruis medaille

Dit is de rode vuurkaart, die elke deelnemer aan de oorlog kreeg. Daar stond het verhaal op van betrokkene, over zijn divisies waar hij bij ingedeeld was, en welke erkenningen betrokkene eventueel had verdiend. Maar zoals al aangegeven, zijn niet alle gegevens correct (aantal frontstrepen). Deze kaart was van belang voor allerlei vergoedingen en pensioen als oorlogsveteraan.

Overwinningsmedaille, op 11 augustus 1919 werd ook uitgereikt aan Jan sr

Herinneringsmedaille 1914-1918 besluit van 19 september 1919 mocht Jan ook dragen.

La Croix de Chevalier de l'ordre de la Légion d'Honneur

Op een officieel document van "Le Ministère de la Guerre" staat het volgende te lezen in verband met de overhandiging van "la Croix de Chevalier de l'ordre de la Légion d'Honneur à Monsieur CORTE-BEECK" Aumônier militaire belge:

"L'intéressé s'est occupé très activement des services de renseignements avant de rejoindre l'Armée Belge, il était connu comme s'étant acquitté avec un très grand dévouement de missions très difficiles et que la service de renseignements a, en Décembre 1916 signalé que le Père Cortebecck avait été un collaborateur très efficace."

Deze Franse erkenning, is de hoogste die men in Frankrijk kan verdienen.

Jan kreeg deze hoogstaande erkenning door volgend besluit:

“La décoration de Chevalier de la Légion d’honneur Française conférée le 20/9/1920 – N°25.431.”

Het is duidelijk dat de medaille en het bijgaande diploma overhandigd is geworden door Frankrijk, via de Minister van Oorlog, langs de Hoofdaalmoezenier. Aan wie die dan is overhandigd, is niet duidelijk. Zeker niet aan Jan, want de toekenning is gebeurd als Jan al op weg was naar zijn eerste missiepost in Papoea Nieuw-Guinea.

Tot nu toe hebben wij in onze grondige zoektocht nog geen enkel spoor gevonden van al deze eretekens, ook niet in de MSC-kloosters.

Nadat we contact hadden opgenomen met de officiële instelling in Parijs, die de medailles van de Légion uitdeelt, kregen wij volgende mail:

Monsieur,

Vous avez bien voulu me demander d'effectuer des recherches dans les archives de la Grande Chancellerie concernant Jean CORTEBECK, et de vous préciser les conditions d'attributions de la Légion d'Honneur.

J'ai l'honneur de vous confirmer que Jean CORTEBECK a été nommé Chevalier de la Légion d'Honneur, à titre étranger, par décret du 20 décembre 1920, en qualité d' "Aumônier militaire de l'Armée Belge".

Je vous indique que cette décoration lui a vraisemblablement été attribuée pour l'ensemble de ses actions lors du conflit de 1914-1918 en sa qualité d'Aumônier militaire de l'Armée Belge, et non pas pour un fait précis.

ce sont là les seules informations le concernant conservées dans les archives de la Grande Chancellerie.

Je tiens à vous préciser que la Légion d'Honneur est la récompense de mérites éminents acquis au service de la Nation, soit à titre civil, soit sous les armes. Il n'y a donc aucune condition de niveau d'études ou d'obtention de diplôme pour en bénéficier.

Par ailleurs, je ne suis pas en mesure de répondre favorablement à votre demande relative à son brevet de membre de l'Ordre, celui-ci étant délivré en exemplaire unique au titulaire de cette distinction, et compte tenu de l'ancienneté de cette nomination, il n'est pas possible de vous en adresser la copie ou de vous en établir un nouveau.

Enfin, concernant l'insigne de la Légion d'Honneur, il vous est loisible de vous rendre sur le site officiel de la Grande Chancellerie ([http : www.legiondhonneur.fr](http://www.legiondhonneur.fr)), où vous pourrez y voir sa reproduction.

Je vous précise que ce courrier tient lieu d'attestation.

Veillez agréer, Monsieur, l'expression de ma considération distinguée.

Le Chef du Bureau de la Légion d'Honneur

José TOMAS

Het is tot op vandaag nog onduidelijk welke activiteiten Jan Cortebeek sr heeft ontwikkeld voor de inlichtingendiensten van de Geallieerden, en wat zijn bijdrage was in het contact met Pater Ruys, vlak voor diens aanhouding.

Het is echter wel duidelijk dat, wat hij heeft ondernomen, niet paste in de Duitse strategie, En dat hij daarom de benen moest nemen om zijn eigen vel te redden.

Gelukkig, want hij heeft nadien nog twee jaar belangrijke diensten kunnen verlenen aan het front op de IJzervlakte.

KLOOSTERSTRAAT Huisnummer 39 en Huisnummer 30?

Aan het einde van de Kloosterstraat klopt er iets niet met de huisnummers van de laatste huizen (zie foto's hieronder).

Tot na WO2 had brouwer Van den Bogaert langs de "Groene Laan" onbebouwde grond beginnend naast het herenhuis Van Dyck (nr.27) tot aan het pleintje met de Vredesboom (zie foto hieronder). De familie Peeters hadden ook hun groot huis (zonder huisnummer) en de "Bureau" gebouwd langs hetzelfde pleintje. Maar de burelen (huis nr.30) stonden in de Kloosterstraat! M. Peeters wilde wonen in de "Allée Verte"!

Robert Peeters was notaris & burgemeester (1904-1914). Hij stond erop dat hij huisnummer 30 kreeg in de Groene Laan. Hij haalde zijn gelijk! In welk jaar??
Dus stap je nu van het laatste huis (nr. 39) in de Kloosterstraat direct naar het huis nr. 30 op de Groene Laan. Er mankeren nog enkele huisnummers in de Kloosterstraat.

Kasteelhoeve van Blaasveld 1762

Joannes Franciscus Brion was rentmeester van de hertog van Croij. In die functie liet hij voor de Souvereine Raad van Brabant in condemnatie volontair (vrijwillige veroordeling) de verhuurvoorwaarden passeren die aangegaan waren tussen hem in zijn functie en Jacobus Janssens inwoner van de baronnie van Blaasveld en dit tot last van Jacobus¹ Janssens. De reden was achterstal van betaling van de jaarlijkse pacht van een hoeve in gebruik bij Janssens. Door die condemnatie volontair was het zo vergekomen dat Jacobus door rentmeester Brion “was gesommeert” om de achterstallen van 882 gulden 19 stuivers te betalen en dat “ondertusschen gearresteert ende gesaisiert sijn geworden desselfs meubelen ende goederen tot securiteijt van de voors[chreven] schuldt”. Dus voor alle zekerheid waren zijn meubelen en goederen aangeslagen.

Op 12 juni 1762 verschenen de twee partijen voor notaris De Grauw te Mechelen. Ze verklaarden “daer over geconvenieert (overeengekomen) te sijn” op volgende manier. Het voortzetten van de lopende procedure “sal comen te cesseren” mits Janssens de onkosten veroorzaakt door de condemnatie volontair en alles wat er gevolg van is, zoals bijvoorbeeld de deurwaarder, betaalt. Het arrest in verband met betaling en beslag op de meubelen blijft onveranderd. Verder komt Janssens met rentmeester Brion overeen dat notaris De Grauw of de wet van Blaasveld publiek “sijne meubelen bestiaelen effecten etc. tot recouper van sijnen achterstel ende de genen alnoch te vervallen” mag verkopen. Brion mag ook een persoon aanstellen, die hij geschikt acht om het geld van de verkoop te ontvangen. Ze komen overeen alles in der minne te regelen. Was de opbrengst voldoende?

Op 28 augustus 1762 krijgt notaris De Grauw Joannes Franciscus Brion weer over de vloer. Maar nu in functie als rentmeester van Graaf van Mastaing. Cumul was toen reeds in gebruik want hij was ook meier van Zemst en Weert²! Verder verschenen Adriaan Rombouts en Philips van der Wilt³ respectievelijk inwoners van Heffen en Blaasveld. Nu verhuurt hij als rentmeester aan beide heren “sekere partije landt gelegen onder de parochie van Heffen op de heijde aldaer groot 393 57/10 roeden tegent de groote dreve ende het berckenbosch”. Ze aanvaardden (voor 18 gulden per jaar per bunder dus 15 guldens 12 stuivers) want ze kennen de stukken goed genoeg. Ze huurden voor 12 jaren vanaf kerstmis 1757, maar de overeenkomst werd dus pas in 1762 bij de notaris genoteerd. Elke partij moest een half jaar op voorhand opzeggen. De huur moest ten huize van Brion zes weken voor de vervalddag betaald worden op straf van huurbreuk. Alle dorpslasten waren voor rekening van de huurders. Bij hagelslag of fouragering kon de huur aangepast worden als Brion binnen 48 uren verwittigd werd. Het land moest op het einde van de huur achtergelaten worden zoals ze het aanvaard hadden. En de huurders moesten zichzelf borg stellen.

Diezelfde dag in dezelfde functie ontmoet hij Adriaan Rombouts, inwoner van Heffen, aan wie hij in jaarschaar uitgegeven heeft een partij land op de heide van Heffen gelegen, het berckenbosch groot 163 62/100 roeden, waarop de huurder “sijn hujs actuelijck is staende”. Hij kende het dus goed. De huur geldt voor vijftig jaar te beginnen kerstmis 1759 voor 8 guldens 3 stuivers per jaar ten huize van de rentmeester te betalen. Het contract werd in 1762 te Mechelen getekend met een kruisje door Rombouts die niet kon schrijven.

Op 2 oktober 1762 voor zelfde notaris is hij weer actief als rentmeester van hertog van Croij, ridder van het Gulden Vlies. Nu is het Gilis de Maerschack⁴ uit Malderen aan wie hij verhuurt. Het betreft

¹ Jacobus Janssens x rond 1750 Susanna Pe(e)rsmans(s).

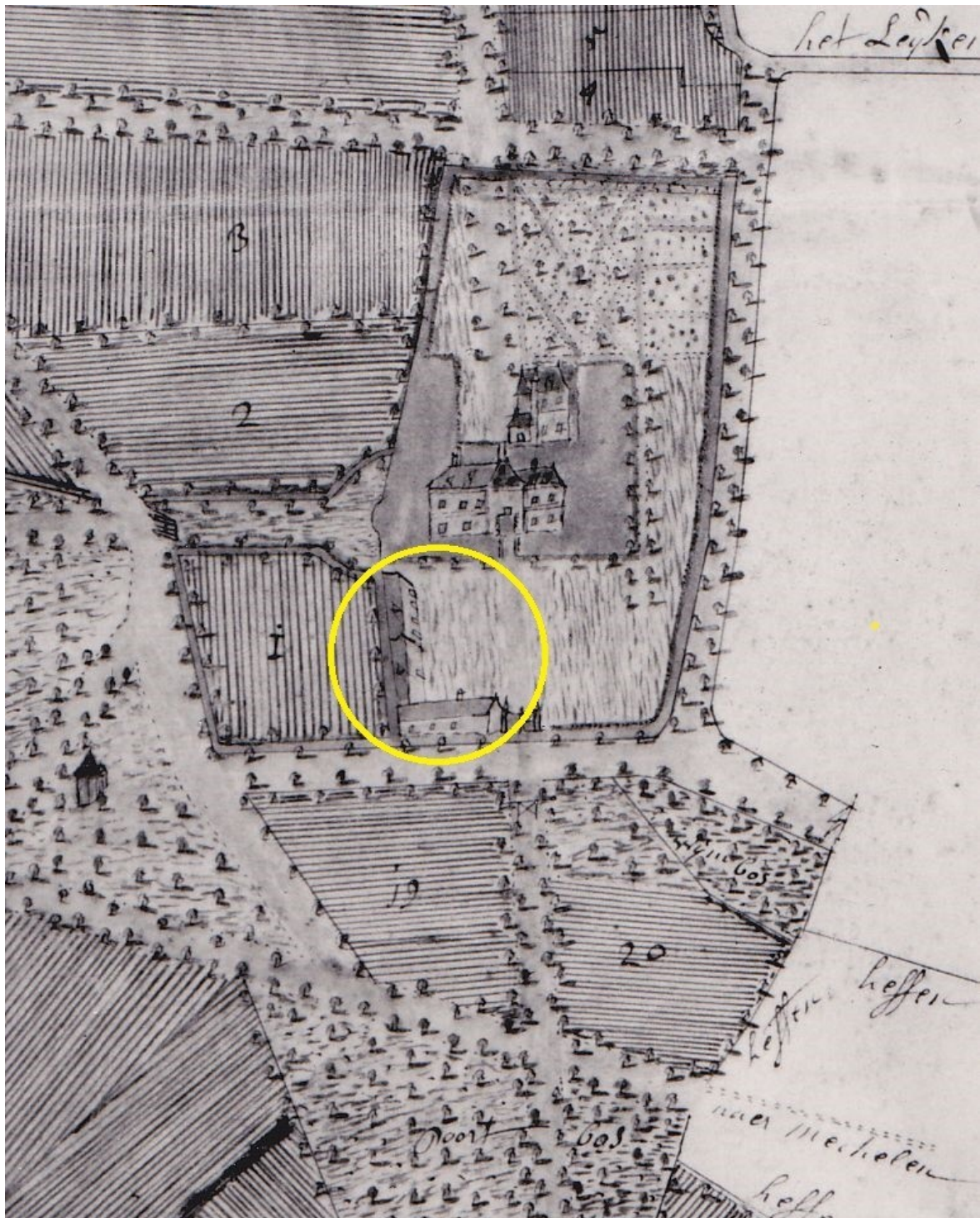
² SAM not. De Grauw 03/01/1760.

³ Philippus Vander Wil(d)t x Blaasveld 07/01/1762 Anna Maria Mees + Blaasveld 04/10/1768, xx Blaasveld 25/06/1768 Elisabeth Van Moer (d/v Guilielmus x Anna Wellens) °Blaasveld 03/05/1739, + Blaasveld 13/10/1808 (68j.)

⁴ Egidius De Maerschack °Malderen rond 1716, + Blaasveld 22/05/1800 (84j.) x Blaasveld 25/06/1755 Joanna Maria Steemans + Blaasveld 25/06/1768.

“sekere hoeve, huijsinghe, schuere, stallinghen, hovenbuer, landen ende bemden etc. gemeijneleijck genaempt de hoeve van het Casteel van Blaesvelt”.

Hij wordt dus de nieuwe pachter. Twaalf jaar is de voorziene huurtermijn voor 450 guldens per jaar uiterlijk 6 weken na de vervalldag op straf van huurbreuk. Er zijn wel voorwaarden aan verbonden. Zoals het betalen van alle dorpslasten, omzettingen, 20ste penningen, contributiën evenals alle andere lasten en impositiën en dit “niet teghenstaende haere Majesteijts ofte staeten placcaerten van dese lande contrarie mede brochten”, ook “de deijckgeschoten alles sonder corten”.

“De hoeve van het Casteel van Blaesvelt”⁵

⁵ Detail van de “Caerte Figuratieve van het Casteel tot Blaesvelt” door landmeter A.B. Van Nieuwenhuysse 1781 (RA Brussel C. Pl. 615). Onder nr. 1 het land “den bogaert”, nr. 19 “het twee port veldeken” en nr. 20 “het twee poort veldeken met een deel bempt”. Nr. 4 tot en met 16 betreft land op de veertien bunder.

De huurder zal “het selven landt behoorelijck moeten labbeuren, mesten, ende cultiveren soo, ende geelijck goeden huerder gehouden is te doen”. Hij zal “en verobligeert wesen te planten op de canten van het gehuert landt ende bemden alle soorten van boomen die den heere verhuerder aen hem sal leveren sonder corten”. Ook zal hij “moeten beheijmen ende bevrijden aen de voors[chreven] landen ende bempt van alle s’heeren ommeganghen, ende calengien soo van slooten, bossen ende rivieren en sal niet moghen houden eenighe schaepen op wat pretext het mochte wesen”. Hij moet “ledigh laeten de twee leste winckels van de schuer tot libere dispositie van den heere verhuerder”. In geval “van haegelslagh ofte fourageringhen van militaire volckeren, deurbraeckinghe van Deijcken ofte andere heircrachte soo sal de huerder daer over moderatie moeten geven naer advenante van sijne geldene schaede aen sijne graenen ofte vruchten te velde”. Binnen drie dagen moet hij daarvan advertentie” doen, anders kan hij geen kwijtschelding genieten om “de schaede te doen visiteren ende in cas van gheene overeencominghe sal ieder t’sijnen coste moghen stellen eenen persoon om de schaede te taxeren”. Daarna moeten de partijen zich “reguleren”. In geval de verhuerder “wilde doen maecken eenighen torf ofte legghen op de verhuerde bemden sal [hij] dat moghen doen mits den huerder garranderende bunders gewijs”. Op het einde van de huur zal de huurder “moghen besaeijen ses bunderen naer sijn geliefte met herte graenen waer van d’een hellicht sal sijn ten profeyjte van den huerder in desen ende de andere hellicht ten profeyjte van den aencomenden pachter ende sal het selven moghen schueren ende uijtdorsen, op sijne commoditeijt naer ofte voor kerssemisse mits betaelende de lasten ende pachte door den aencomenden pachter volghens landts rechten constumen ende usantiën van blaesvelt”. Bij aanvang had de huurder hetzelfde genoten en gedaan. Land of beemd verder verhuren of overlaten aan iemand anders zonder toelating van de heer verhuerder is niet toegestaan evenmin als turf steken uit die beemden. Op het einde van de huur moet de pachter het mest op de hoeve laten zonder er iets voor te rekenen. Hij zal “jaereelijck moeten doen vier crawaeijen naer Brussel, Mechelen of andersients met sijnen waeghen met twee peerden”.

Detail van een kaart uit 1914.

Verder zal hij “gheen gesagh hebben aen landt genaempt den boomgaert geleghen achter de schuere als mede aen het stuck landt, ende bleijck gelegen aen den hovenbuer”. Dat reserveert de verhuerder voor zichzelf. De pachter moet hem ook toelaten “te moghen uijtsaevelen, ende de aerde te moghen haelen uijt het landt genaempt het poort velt” mits de schade te betalen.

Ook bestaan (blijven staan) de landen van die hoeve “eerst in differente parteyen geleghen op de

veerthien bunder tusschen de veerthien bunder dreve, de buecke dreve, de dreve gaende naer Blaesvelt het landt van P[ee]te[r] van beneden ende den gracht teghens de ses bunderen". Verder land "het oudt bunder", twee partijen land "op de drij bunder" en twee stukken "aent pootvelt". Nog 3 beemden hooigras "int blaesveltbroeck comende teghens den wegh gaende naer het speelgoet van de Vr[ouw]e Douariere vanden sare, teghens de leijbeke ende de bemden van sijne voors. Hoogheijdt alwaer den **torf** gesteken, ende geleijt wort". En nog een stuk land op "s'heeren heijde".

Eveneens "consisteert (bestaat) de buijten huere van desen pacht" eerst in een stuk land gelegen op s'heren heide verhuurt aan 12 stuivers jaarlijks en in andere drie dagwanden op dezelfde heide verhuurt aan 18 guldens sjaars. Ook een beemd "genaempt den fonteijn bempt" aan vijf guldens per jaar.

Gans de huur bedraagt dus 485 guldens per jaar. Daar bovenop zal de huurder jaarlijks 15 pistolen voor "weijngelt". Positief is dat hij heeft "den houtcap aen de landen staende volghens houwmes recht". Minpunt is dat hij zal "het elshout moeten planten op sijnen coste behoudens de opgaende boomen ende de ghene staende in de drevten tot vier linien soo opgaende als struncken die reserveert den heere verhuerder t'sijnen behoefte". Als "sijne Hoogheijt" het toelaat zal de huurder "jaerelijckx gratis hebben eenen stock torf".

Huidige toestand met op de voorgrond "den boomgaert"

Bij het opstellen van deze voorwaarden waren aanwezig Vincent van der Perre en Joannes de Maerschallck inwoners van Steenhuffel die zich "een voor al, ende als principael" voor de huurder borg stelden voor de jaarlijkse huursom. De akt werd te Mechelen gepasseerd met Albertus de Gand en Joannes de Cort als getuigen.

BREENDONKSTRAAT

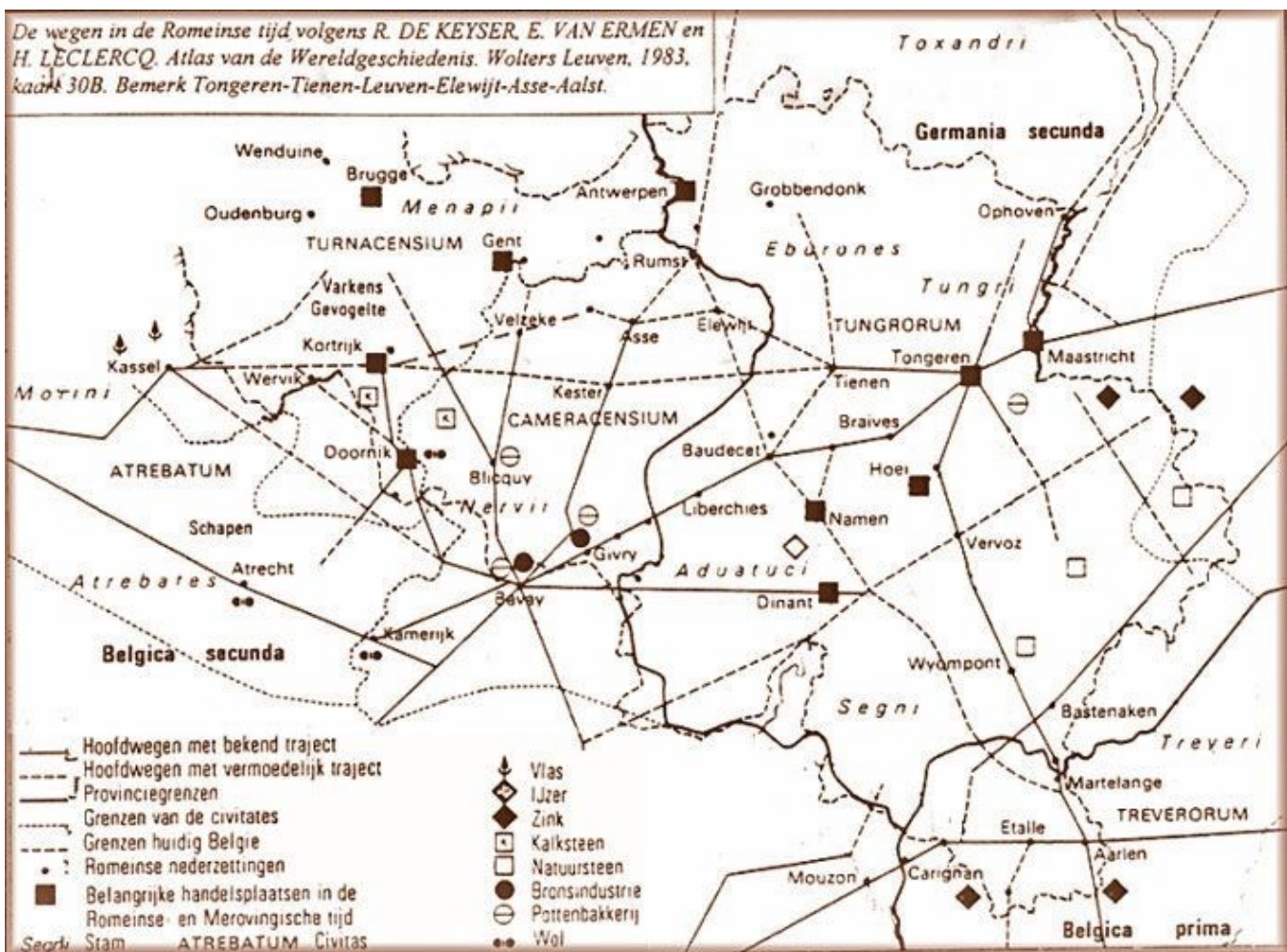

VAN WAAR KOMT DE NAAM “BREENDONK” ?

Als wij van Willebroek spreken dan komt ons de oude benaming zo meteen te binnen, namelijk : Weldebrouc (1146) of Wiltbroec (1323) of Wildebroec (1435). Wij komen dan uiteindelijk tot Willebroeck (1526) en Willebroek (op heden).

Wille komt van Wheelde ? (wiel ... draaikolk of uitloop van de Rupel) of komt van Weld of Wald (in het Duits, dit is **bos** ... achtig) of van wild broek (nl. laag moerassig broekgebied).

Daarentegen Breendonk ... Breen en donk. **Breen** van brede en **donk** van dunc, donc, donck of donk. ‘Donk’ duidt op verhevenheid, hoger gelegen gebied naast een lager gelegen moerassig gebied. Vandaar een brede verhevenheid, een brede donk waarvan dus: de Brededunc (1211) en Breendonc (1264) om uiteindelijk uit te komen op Breendonk. Sommige lager gelegen delen van Breendonk kwamen eertijds onder water te staan.

De lagere gedeelten leunden aan tegen zogenoemde zandruggen of donken.

Op de **donken** trof men reeds zeer vroeg bewoning aan terwijl dit niet zo was in de moerassige gebieden of broekgebieden.

Veel gemeenten danken hun naam aan deze hoger gelegen gebieden. Denken wij maar aan Heindonk, Ramsdonk, Meerdonk, Wilmarndonk, enz ..., terwijl andere gemeenten hun naam danken aan

de lagere broekgebieden, zoals bv. Willebroek, Ruisbroek, Verrebroek, Achterbroek, Messelbroek, Assebroek, enz...

Op deze hoger gelegen gebieden werden de eerste wegen aangelegd, zo ook in de Breendonkstraat. Eertijds was er hier een slecht berijdbare weg (ondanks de verhevenheid van het terrein), een **Romeinse heirbaan**, die kwam van Bavay over Bergen, Edingen, Asse, Londerzeel, Breendonk, Willebroek, Heindonk tot aan de **Rupel** waar een overzet was voorzien naar Rumst en zo verderop naar Hoogstraten toe. Dit was ook het geval voor de heirbaan die eveneens vanaf de Veurt in Breendonk verder liep over Puurs naar de **Schelde, dwars door 'Klein Brabant'** om wat verder ook de samenvloeiing van de rivieren Rupel en Schelde over te steken.

Aan deze heirbanen werden eertijds de naam **Palingstraat** (Palinckstraat) gegeven maar ene daarvan werd later **'de Breendonkstraat'**. Er wordt beweerd dat er een verbindingsweg werd aangelegd tussen de Puurse en de Willebroekse 'Palingstraat' (nu Overwinningsstraat). Trouwens, in Puurs bestaat deze 'Palingstraat' met deze oude naam tot op heden nog altijd.

Paling of Palinck komt volgens sommige bronnen van "palaan". Palaan op en of dwarshouten liggers (dwarsliggers) die men aantrof op slecht berijdbare stukken van de weg en **komt dus niet** van de vissoort paling.

Breendonk bezat een aantal zones of gebieden die enkele meters hoger gelegen waren dan sommige omliggende stroken. Dit valt niet zo meteen op.

Doch, kijken wij maar even naar het hoogteverschil tussen de Breendonkstraat zelf en de vallei van de Bosbeek op Tisselts en op Willebroeks grondgebied. Dit was en is nog steeds het best te merken aan het niveauverschil tussen de Breendonkstraat (in de vroegere Statiestraat), nu Baeckelmansstraat tot aan de 'Bosbeek'. **Niveaueverschil van +/- 5 meter.**

Kijken wij ook maar even naar de talrijke vijvers en sloten (in dit zogeheten moerassig gebied) in de nabijheid van de Breendonkstraat, o.a. de Gastes (nabij de A12), het Drinksel (nu verdwenen), het Zieldonk, de Vorsenpoel, de Kelle (Kille), de Merkezeelputten, de vijver van de Buisseret (hiervan bestaat nog een zeer klein resterend vijvertje aan de Sparwinkel), de Meerloop (later dikwijls 'moddergracht' genoemd), de Schalkloop, enz.

Het reliëf **vóór** 1325 (de Rupel en de Zenne waren toen nog niet ingedijkt) veroorzaakte bij hoogtij op de Rupel overstroming van een groot gedeelte van Breendonk, Tisselt, Willebroek en Ruisbroek, **vooral aan de noordkant**. Het gebied rond het **Meerhof** en de Moorstraat behoorden tot het overstromingsgebied van Breendonk.

Breendonk behoorde in de geschiedenis tot de moedergemeente Puurs doch werd zelfstandig in 1836.

De Breendonkstraat maakte een scheiding tussen de gemeenten Breendonk, Tisselt en Willebroek.

Deze straat zou af en toe een voorwerp geweest zijn dat leidde tot menige betwisting inzake het aanleggen en onderhoud van het baanvak of de bestrating waar de **drie** gemeenten overeenkomsten moesten sluiten en tussenkomen in de onkosten. In 1863 werd de straatbedekking voorzien van een laag kasseistenen en dit op voorstel van de gemeente Willebroek alsmede door de tussenkoms van graaf de Buisseret alsook door deze van de burgemeester van Mechelen tijdens de zittingen van de Bestendige Deputatie van de provincie Antwerpen. In 1938 werd de Breendonkstraat aangepast en in 1982 totaal hernieuwd.

Vertrekkende aan de Veurt in Breendonk had men aan de **rechterkant** van de straat de gemeente Tisselt en dit tot aan het 'Merkezeelwepske'. Voorbij dit 'Merkezeelwepske' bevond men zich in de gemeente Willebroek. Dit Merkezeelwepske werd als een deel van de Breendonkstraat beschouwd. De bewoners van de Statiestraat (nu Baeckelmansstraat) tot aan de omgeving van 'de Kille of Kelle'

werden beschouwd als zijnde bewoners van de Breendonkstraat.

Vanaf de Veurt in Breendonk (richting Noordwaarts) was de Breendonkstraat, aan de linkerkant, Breendonks grondgebied en dit tot aan de Brandstraat. Deze Brandstraat vormde dan de scheiding tussen Breendonk en Willebroek en dit tot aan het Fort van Breendonk. Vooraan in de Brandstraat bevond er zich een smalle veldweg dwars doorheen hectaren landbouwgrond en deze veldweg gaf direct verbinding met de Dendermondsesteenweg in Willebroek. Verder was het dan volledig grondgebied Willebroek tot aan en langsheen de spoorwegverbinding van 'het Leireken' d.i. de spoorlijn Willebroek over Londerzeel naar Aalst.

Deze **spoorwegverbinding** is verbroken en verdwenen en de bedding werd omgevormd tot '**de Ringlaan**'.

Het **Fort van Breendonk** werd gebouwd in 1906 ter verdediging van Antwerpen met zijn haven en zijn bedrijven langsheen de Schelde. Het Fort was een betonnen geheel omringd van een 'wal' (een brede gracht) teneinde het er binnen gelegen betonnen bouwwerk moeilijk te laten innemen. Hoog boven op de omloop rond het Fort waren er wachttorentjes gebouwd van waaruit men de vijand kon zien naderen.

Het Fort zelf werd bijna volledig onder een grote massa aarde begraven. Het is een verdedigingsgeheel dat in die tijd meer dan 2.200.000 fr. heeft gekost. Er dient te worden opgemerkt dat voor de bouw van dit Fort en voor het uitzicht op de mogelijk naderende vijand het kasteel van Graaf De Buissereth met zijn aanhorigheden door de Belgische Genietroepen werden afgebroken alsmede een aantal woningen staande vooraan in de Palingstraat zelfs de kapel van "O.L.Vrouw Troost in Nood", ook Boskapel genoemd werd afgebroken alsmede een groot gedeelte van de Tisseltsesteenweg, want ... men verwachtte een aanval van de vijand vanuit Zuid-Oostelijke richting dus vanuit het zuiden van Willebroek en vanuit Tisselt en Ramsdonk.

De Boskapel of kapelleke 'ten Bosch' ter ere van 'O.L.Vrouw Troost in Nood' werd later heropgebouwd maar dan in een kleinere afmetingen.

Niettegenstaande deze maatregelen werd tijdens de Eerste Wereldoorlog 1914-18 het Fort vrij vlug ingenomen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog 1940-45 werd het Fort ook vrij vlug ingenomen door de Duitse troepen en werd het ingericht als 'concentratiekamp' met veel tragische gebeurtenissen. Het werd op 19 september 1947 uitgeroepen tot Nationaal Gedenkteken.

De Breendonkstraat : was in feite "het dorp" van Breendonk. (Vóór de fusie der gemeenten in 1976)

Breendonk kreeg in de loop der jaren een eigen gemeentebestuur, een eigen kapel en kerk, een eigen gemeentehuis, een eigen gemeentelijke jongensschool naast een vrije meisjesschool en een eigen veldwachter. Kortom: Breendonk kende een **eigen zelfstandig** bestaan.

Aan dit eigen zelfstandig bestaan kwam een einde ingevolge de zo even vermelde **fusie der gemeenten in 1976**. Een groot deel tussen de Veurt en de A12 kwam opnieuw onder het bestuur van Puurs. Dit gedeelte werd na de fusie 'Veurtstraat' genoemd.

Een ander groot gedeelte (en wellicht ook het oudste), **de Breendonkstraat en omgeving**, (ten Oosten en te Noorden van de autobaan Antwerpen-Brussel, de A12 en aan beide kanten van de straat) behoort sindsdien tot de gemeente **Willebroek**.

De Breendonkstraat vormt een gemakkelijke verbindingsweg tussen Willebroek, Tisselt (via de Peerstraat, de Wolvenweg en de Statiestraat, later Baeckelmansstraat) en een groot deel van Breendonk, Ramsdonk, Londerzeel, Puurs, enz.

HET LEVEN IN ONS DORP ... IN DE BREENDONKSTRAAT

Wie kon er zich **vóór de tweede wereldoorlog 1940-45** een woning indenken zonder 'Leuvense stoof' of een stoof zonder moor of koffiepot erop.

In de winter was deze Leuvense stoof de enige warmtebron waarrond men zich kon opwarmen en waarrond de families, met soms de burens, s' avonds gezellig konden samen zitten om plezier te maken, te vertellen, belangrijke beslissingen te nemen en waar men zich ook kon voorbereiden voor de komende nacht.

s' Morgens werden de kinderen er in de zomer wakker in een huis omringd van open ruimten met fluitende en zingende vogels, het geluid van vroeg in de morgen voorbij rijdende karren voortgetrokken door rustige 'boerenpaarden' over de hobbelige kasseien. In de winter heerste er rondom de woning een ijzige kalmte.

Bij het opstaan kwamen de kinderen terecht in de woonkamer waar het nog half donker was.

Ja, zoals reeds gezegd, op de Leuvense stoof stond een ronde wit of rood gelakte koffiepot met een lange smalle tuit. Wat kon die koffie toch aangenaam ruiken en hoe heerlijk was de geur van het klaar staande morgenontbijt dat door moeder reeds was klaar gezet om het haar kinderen lekker te laten smaken. Maar ... eerst werd er een weesgegroetje gebeden vóór en ook na het eten.

Daarna kwam de was- en de haarkambeurt.

De grootouders woonden meestal in hetzelfde huis maar dan veelal in de voorkamers op het gelijkvloers. Ja, zo was het vroeger: grootouders, ouders en hun kinderen woonden in hetzelfde huis. Vader en moeder slieden in de 'kelderkamers' boven de kelder en de kinderen in de zolderkamers op de zolder bereikbaar met een steile trap.

Af en toe zagen de kleinkinderen hun grootouders passeren die zich van uit de voorkamers naar het binnenhof of naar het veld begaven.

Bijna alle bevallingen gebeurden onder het oog van vroedvrouw **Emma Van Asch** (33 jaar in 1916) en dit niet alleen in de Breendonkstraat, maar in heel Breendonk en ook in de omgeving ervan.

NAAR SCHOOL :

De kleinste kinderen werden door een buurmeisje naar de kleuterschool geleid die was ondergebracht in de 'zustersschool' in Breendonk, in het Dorp. Voor velen was de begeleidster uit de Breendonkstraat Jeanne Verbeeck die na de schooltijd ook de kinderen veilig terug naar huis bracht. Zij was algemeen gekend als de dochter van Gène van Kobes.

In veel gevallen was het zo dat de kinderen, als zij eenmaal zes jaar oud waren, naar de lagere school gingen. Voor de jongens was dit in Breendonk zelf in de Gemeentelijke jongensschool in de Beenhouwersstraat en voor de meisjes in de Zustersschool in het Dorp.

Om van uit de Breendonkstraat naar school te gaan in Breendonk stapte of liep men langs de 'kapelleweg' die de gevaarlijke 'grote baan' (nu A12) kruiste en zo verder naast het 'grotteke' en naast of door het bos van Moortgat via de Buisserethlaan eindigde in het Dorp ofwel volgde men soms het wegske van 'pappers' dat naast de hoeve van Tersago door het veld liep om ook te eindigen in het Dorp naast de hoefsmederij van Leonard Vissers en de brouwerij Moortgat.

Sommigen gebruikten het 'schavewegske' naast de woning van de familie Borghijs en de familie Jan Schellemans (langsheen Linneke) en zo verder achter de grond van Leon Borghijs en de weide van Edmond Wouters, over de 'moddergracht' langs de landbouwgronden van Heintje Peremans, Emiel Verbeeck, Alfons Segers, Jan Verlinden en Leonard van Auwenis en verder naast de woning van de familie Louis Dens om daar aan te sluiten op de reeds vermelde kapelleweg.

De naam 'kapelleweg' kwam door het bestaan van het kappeletje dat zich bevond en nog bevindt

aan de rand van het bos van Moortgat. Dit O-L-Vrouwkapelletje werd gebouwd op kosten van de familie Moortgat en werd veel bezocht om er te bidden tot Onze-Lieve-Vrouw. Voor dit bidden waren en zijn er zitbanken voorzien vlak vóór het kapelletje.

Deze 'kappelleweg' was de weg voor de kinderen en alle bewoners van de Breendonkstraat om zich naar de scholen of naar het dorp van Breendonk te begeven omdat deze 'kappelleweg' onmiddellijk na het oversteken van de 'grote baan' (A12) verbinding gaf met de Buisserethlaan en vervolgens met het Dorp zelf. Dit oversteken van de 'grote baan' was destijds nog toegelaten alhoewel dit gevaarlijk kon zijn en het ook was.

Die gevaarlijke 'grote baan' had aan beide kanten een fietspad waarover vele jongeren die elders studeerden en die naar andere scholen reden zoals bv. naar het Willebroekse of Boomse Secundair Onderwijs of volwassenen, landbouwers en arbeiders die zich naar elders of naar de fabrieken in de omgeving begaven en ook zij die de richting Londerzeel of Brussel namen. Deze fietspaden kenden wel een 'eenrichtingsverkeer' aan de beide zijden van de 'grote baan'.

Bij het oversteken van deze 'grote baan' of autoweg (later autostrade) gebeurden meerdere ongevallen, zelfs met dodelijke afloop.

Zodra de kinderen met de fiets konden rijden, fietsten sommige jongens en meisjes naar Willebroek, naar respectievelijk de lagere Don Bosco school aan de Dendermondsesteenweg, naar de Broedersschool in de Pastorijstraat, naar de Sint-Lutgardisschool in de Emiel Van der Veldestraat of naar de Sancta-Maria basisschool in de Kerkstraat.

Veel later kwam er in de Breendonkstraat zelf, nog op Breendonks grondgebied, maar meer naar Willebroek toe, nog een 'Lagere school' bij die behoorde tot de scholengroep van Sancta-Maria uit Willebroek.

Eens de kinderen de ouderdom van 12 jaar hadden bereikt trokken zij naar de nog niet gemengde secundaire scholen (lager- en hoger secundair onderwijs) in Willebroek zoals ondermeer naar de Technische en de beroepsafdeling van het Don Bosco Instituut aan de Dendermondsesteenweg, naar deze van de Sint-Lutgardisschool in de Emiel Vander Veldestraat alsook naar alle afdelingen van het Sancta-Maria-instituut in de Aug. Van Landeghemstraat en in de Kerkstraat. Sommigen gingen het verder zoeken in Boom of Mechelen en later in Kapelle o/d Bos. De scholen waren vroeger nog niet gemengd, jongens en meisjes hadden respectievelijk hun eigen scholen. Vele jaren later is men overgegaan tot het gemengd maken van bijna alle scholen zowel in het vrij als in het officieel onderwijs.

Enkele jongeren gingen op pensionaat of naar een kostschool. In een pensionaat kreeg men kost en inwonen terwijl in een kostschool enkel een middagmaal werd aangeboden. Eens het Secundair On-

derwijs achter de rug trokken de meer begaafden naar het Hoger en/of al dan niet Universitair Onderwijs.

De wekelijkse misvieringen alsook de vieringen op de christelijke feestdagen werden door bijna alle bewoners van de Breendonkstraat bijgewoond in de kerk van Breendonk, van Tisselt, in de kerken van Willebroek : de kerk van de H. Familie (met als pastoor E.H. Eugeen Hendrickx) aan de Dendermondsesteenweg en die van het Heilig Kruis in Willebroek (met als pastoor E.H. Frans Verbeeck) aan de Ringlaan. Hetzelfde gold voor de vieringen van het doopsel, vormsel, huwelijk en begrafenissen. Dit al naargelang waar men in de Breendonkstraat woonde. Vooraleer men de kerk van het H. Kruis aan de Ringlaan bouwde was er reeds een voorlopig kerkje (noodkerkje) gebouwd in de Breendonkstraat vlak naast de Bosbeek waarvan E.H. Fierens priester was.

AAN CAFES OF HERBERGEN WAS ER GEEN GEBREK.

Aan cafés ontbrak het niet, ook nog niet in de naoorlogse periode. Het waren er een 8-tal.

Vertrekkende van aan de Veurt naar Willebroek toe was er :

- Den Uysel (De Jonghe)
- De Rosse (Frans en Marie Tersago-Lauwers)
- Den Beitjes (Henri en Jeanne De Jonghe-Alewaters)
- Bij Fons De Jonghe (Alfons De Jonghe)
- Bij Bère ven de Pé (Albert en Elza Reyniers-Willockx)
- Bij Kol
- Bij Polien
- In het Zwaluwnest (De Mulder en later 'de Kluts')

Al deze cafés of herbergen trokken tamelijk veel cafébezoekers zowel uit de Breendonkstraat zelf als uit de omliggende gemeenten maar toch waren het vooral de buurtbewoners. Men kon er met de kaart spelen, bakschieten, pijltje-pik (Darts) spelen, schaak spelen, in sommige cafés konden de duivenmelkers af en toe duiven inkorven voor vluchten naar Ternat, St.-Quentin, Noyon en soms Bordeaux.

DE BEWONERS.

De Breendonkstraat was in feite een straat met veel boeren en tuinders alsook met enkele 'melkboeren of melkventers' die hun producten afleverden (langsheen hun melktoer) in de nabij gelegen industrie-gemeenten zoals Willebroek, Boom en soms Mechelen. Dit gebeurde met de triporteur of met de melkkar. De gewone boeren konden ook hun melk afleveren aan de melkerij in Tisselt of de melk werd bij de boer thuis opgehaald met de melkkar.

Sommigen hadden samen met hun boerderij nog een handelszaak die meestal uitgebaat werd in hetzelfde gebouwencomplex.

Men leefde er in de Breendonkstraat sober, zonder armoede en... meestal was de woning, het huis of de boerderij waarin men woonde eigendom van de bewoners zelf.

Zoals zo juist vermeld waren de bewoners van de Breendonkstraat hoofdzakelijk landbouwers, maar, ook zelfstandigen leefden er zonder problemen, zoals onder meer : bloemisten, groententelers, slachters, bierhandelaars, kolenboeren, een autobusuitbater, schoenmakers, haarkappers, winkeliers, kippenkwekers, een aannemer van wegenwerken, een auto-carrosseriehersteller terwijl fabrieks-arbeiders en bedienden werk vonden in bedrijven die gevestigd waren **in Breendonk** zelf : brouwerij Moortgat, garage Vissers, maalterij Francx maar vooral in bedrijven **in Willebroek** : Cokesfabriek, den Ammoniak, den IJzeren, De Jonghe-Erix, den Ardor, brouwerij Lamot en ook bij Middenstanders. **In Tisselt** werd er werk gevonden bij : Eternit (Buizenkot – allerlei buizen), Alfit (asbets, cement, enz.), Werkhuizen van Tisselt (betonprodukten en vloeren), Alplastic (vloeren, materiaal voor plasticbewerking), Quate Cellulose (soorten papier), Almabims (betonprodukten), Meubelen Van den Bergh. **In Kapelle o/d Bos** : Eternitfabrieken (allerlei asbestprodukten). In Ruisbroek : Produits Chimiques, Firma Van Bouwelen, Ilwa (keukens en meubelen), Firma Van Beneden. Ook werd er werk gevonden langsheen de **Temse baan**, enz.

Bijna alle boeren bewerkten landbouwgronden, niet alleen in de zone Breendonk maar even goed in de zone van Tisselt en in deze van Willebroek.

DE WINKELS

Wat betreft **winkels** had men in de Breendonkstraat twee kruidenierswinkels, te weten bij : (Cesar en Alice Verdict-Tersago, ook genaamd Alice van de Rosse; Edmond en Yvonne De Merechy-Tourné) ook Yvonne van de Ward genoemd en later kwam er een derde winkel nml. bij Jan Taekels-Van den Wynngaert; een textielwinkel was er bij Marie Peeters (alias Marie van kapitein) en een fietswinkel bij Arthur Moyson of Tuure van de Loo. Voor fietsherstellingen kon men terecht bij Rik Goossens en/of bij Frans Peeters (alias Frans van de Moos). Later kwam er een bedrijf bij om de carrosserie van auto's te herstellen nml. het Carrosseriebedrijf Van den Eede in de Brandstraat. Bij Anna van Susses kon men 'Crème de glas' (ijskroom) gaan kopen en dit zonder dat zij een winkel bezat. Ook bij Den Hollander kon men terecht voor groenten en fruit.

Drie boswachters hielden het wild (konijnen, hazen, fazanten, patrijzen, wilde eenden) in het oog en trokken regelmatig het veld in met hun jachtgeweer om wildstropers te betrappen. Dit gebeurde in opdracht van de 'jagers' die landbouwgronden huurden van boeren en/of grondbezitters. Deze boswachters waren Henri (Heintje) Peremans, Arthur (Tuure) Van de Vijver en daarnaast Alfons Verheyden (de Sagger) uit de Schaafstraat.

Er werd vooral gestroopt op hazen, konijnen, fazanten, patrijzen, wilde eenden en ganzen.

Men gebruikte hiertoe allerlei vang-, steek- en schietmateriaal zoals stroppen, vangijzers, netten, jachtgeweren, gaffels en ricken, enz.

Onbekende dode gevonden in Tisselt

In het jaar 1885 op den tienden dag van de maand juli om exact twee uur in de namiddag komt Ludovicus Antonius Van den Brande in het gezelschap van Joannes Baptista Kerremans tot bij burgemeester Petrus Baeckelmans op het gemeentehuis van Tisselt. Van den Brande is de 40-jarige veldwachter van Tisselt en Kerremans is een 23-jarige dagloner.

De beide heren wonen in Tisselt en zullen wel wat over hun toeren geweest zijn bij aankomst op het gemeentehuis. Het overkomt je niet elke dag dat je het lijk van een onbekende ontdekt. Ze hadden immers om 1 uur na de middag een mannelijke dode aangetroffen op het Tisseltse grondgebied. Het was een redelijk frisse juli maand in 1885 met een gemiddelde temperatuur van 16 à 17 °C. En het lijk was gekleed volgens de weersomstandigheden.

Er werd een grondig onderzoek van het dode lichaam opgestart.

In de overlijdensakte vinden we niets terug van een ongeval of van misdadig opzet.

Het slachtoffer zal dus een natuurlijke dood gestorven zijn.

En wat doe je als je de dode niet herkent? Vooral in een dorp als Tisselt?

Juist! Alles tot in detail onderzoeken en de zakken van het slachtoffer binnenste buiten keren.

Het forensisch onderzoek:

De leeftijd van de dode werd geschat op ongeveer 35 jaar oud. Een uitgebreide beschrijving van hoe het lijk werd aangetroffen volgt: de man had zwart haar en een zwarte baard. Opmerkelijk - hij had een 'vosse' moustache - en grijze ogen. Hij was gekleed met een broek, gilet en veston van zwartkleurig textiel, wit 'gespitteld'. De arme man droeg geelachtige kousen, een zwarte feuter (= vilten) hoed, lederen laarzen met ijzers op de hiel, een wit hemd en daaronder een blauw flanel hemd met grijze gebreide mouwen.

Hij was drager van een 'porte-monnaie' met twee Duitse geldstukken waarvan één van twintig pfenning, een witten neusdoek, twee pennenmessen, twee hemdsknoppen, kravat, een sleutel, een 'horlogie' met sleutel, een beugel met twee Duitse stukken van twintig Marken en een Duits stuk van tien Mark. Het was niet alles wat op de arme sloeber aangetroffen werd. Alhoewel - arme sloeber? - de man was blijkbaar degelijk en fatsoenlijk gekleed. De onderzoekende autoriteiten vonden nog het één en ander op het dode lichaam. En daarmee werd het raadsel alleen maar groter, tenminste voor ons toch. Er was een certificaat gedagtekend uit Londen E.C. van **april 1885**, met het 'merk' en een Duitse 'auswanderung nach Tasmanien' (= migratie naar Tasmanië) en het adres in Engeland is 2, Fenchurch Avenue Londen E.C.

Ze vinden op het lichaam ook nog een brief, met envelop, gedagtekend in Hamburg op **5 juni 1885** geschreven door C. A. Matheï, Rödingsmark 57 waarin de dode werd aangeduid onder de naam van Auguste Schusböhm uit Elmschenhagen bij Kiel (Duitsland). En daarmee krijgt de overledene een identiteit en weten we waar hij vandaan komt.

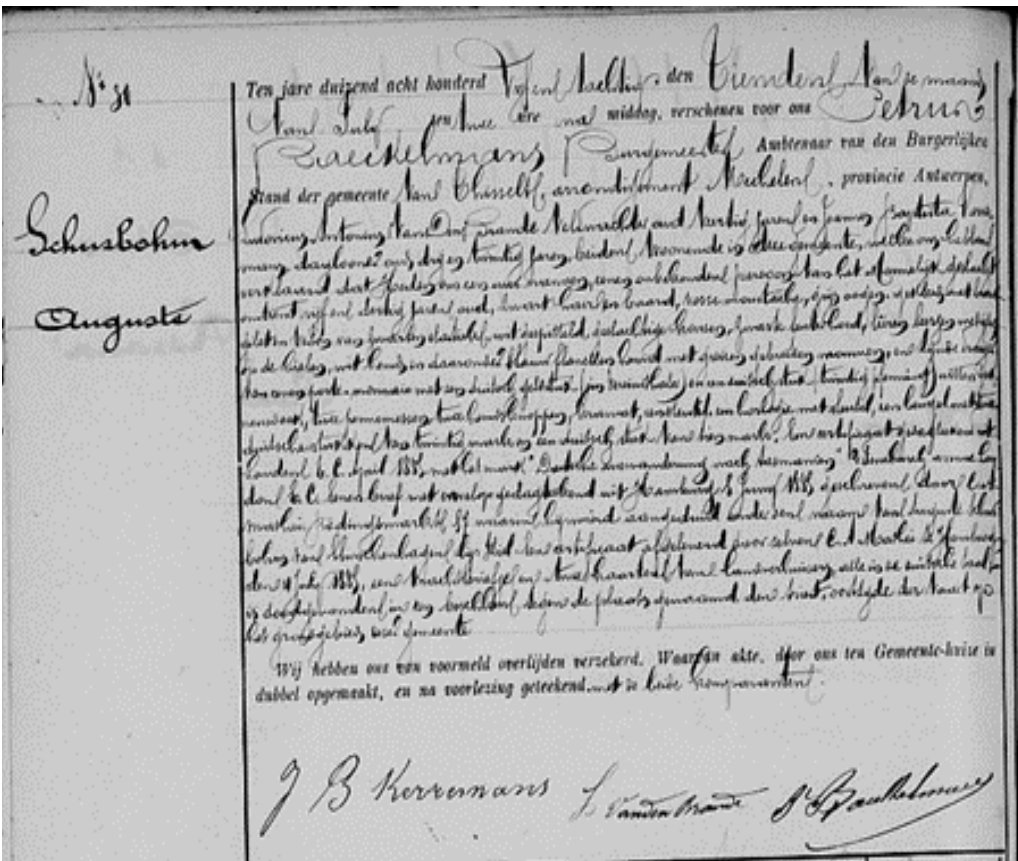

Kiel in Duitsland. Elmschenhagen is een stadsdeel van Kiel.

Kaart van Tasmanië. Zat oorspronkelijk vast aan Australië.

Er was nog een tweede certificaat afgeleverd door dezelfde C. A. Matheï uit Hamburg op datum van **4 juli 1885**, vergezeld van een vrachtbriefje en twee kaarten van landverhuizers. Alles in de Duitse taal opgesteld en daarmee zijn de bezittingen van Auguste volledig. Het laatste wat burgemeester

Baeckelmans noteert is dat Auguste Schusbohm dood werd aangetroffen op een bebost stuk land tegen de plaats genaamd den Triest, op de oostzijde van de vaart op het grondgebied van de gemeente Tisset.

De overlijdensakte uit de burgerlijke stand nr. 31 van 10 juli 1885 wordt getekend door: J. B. Kerremans, L. Vanden Brande en P. Baeckelmans.

Meer vragen komen bovendien ...

De overlijdensakte roept uiteindelijk meer vragen op dan dat ze antwoorden geeft.

Akkoord, het onbekende lijk krijgt een naam en we weten dat hij van Duitse afkomst was. We weten zelfs waar hij woonde in Duitsland, en wat hij allemaal op zich droeg.

Maar wat deed Auguste Schusbohm in Tisset op 10 juli 1885?

Tasmanië is een eiland en staat van het Gemenebest van Australië. Het ligt 240 kilometer ten zuidoosten van het Australische vasteland en is ervan gescheiden door de Straat Bass. De hoofdstad van Tasmanië is Hobart. (Bron: Wikipedia)

Wij dus op zoek naar mogelijke verduidelijking.

En er waren aanknopingspunten:

Auguste had zelf een certificaat op zak, op zijn naam, voor emigratie naar Tasmanië. Het was gedaateerd in april 1885, met een adres in Londen: 2, Fenchurch Avenue, Londen E.C. Deze Avenue was toen in 1885 een chique Londense wijk waar belangrijke banken en handelsondernemingen gevestigd waren.

Auguste Schusböhm had nog een brief in zijn bezit, die kwam uit Hamburg en droeg als datum 5 juni 1885. Dankzij die brief wist men in Tisselt op het gemeentehuis de naam van de dode en zijn woonplaats: Elmschenhagen bij Kiel. Elmschenhagen is nu een stadsdeel van Kiel. De brief werd geschreven door C. A. Matheï, Rodingsmark 57, Hamburg. Dit laatste adres was eveneens een klasse volle wijk in Hamburg, met nu bewaarde historische panden. Bij die brief hoorde nog een tweede certificaat afgeleverd door diezelfde Mr. C. A. Matheï, vergezeld van een vrachtbriefje en twee (blanco?) kaarten voor landverhuizers.

Deze historische Aldgate pomp uit 1874 stond in Fenchurch Avenue en werd bewaard. (Londen)

Na verder onderzoek blijkt Mr. Matheï einde 19^e eeuw een 'agent' te zijn in dienst van de Tasmaanse regering, belast met rekrutering en transport van personeel. Men wil in Europa landbouwers, ambachtslieden, huispersoneel en dienstboden warm maken voor een beter leven in Australië en Tasmanië.

We weten allemaal dat Australië eind 18^e eeuw, werd 'bevolkt' door gedeporteerde misdadigers (zowel vrouwen als mannen) voornamelijk uit Engeland. Na hun straf, dwangarbeid, en bij goed gedrag, kregen ze een stuk grond ter beschikking om te ontginnen en te bewerken als landbouwers. Ze kregen ook toestemming om te huwen. Jaren later (begin 19de eeuw) zien we hetzelfde scenario in Tasmanië. Alhoewel hier kwamen de 'braafste' criminelen terecht. Ook deze nieuwe bewoners werden voornamelijk landbouwers, na hun straf te hebben voldaan.

En dankzij deze mensen werd het mooie Tasmanië een welvarende staat waar het goed leven was.

'Goudkoorts'

In het midden van de 19^e eeuw werd op Tasmanië goud, tin en andere ertsen gevonden.

De plattelandsbevolking kreeg de goudkoorts te pakken! De landbouwers lieten hun boerderijtjes achter en trokken massaal naar de goud- en tinmijnen, ze dachten rap rijk te worden. Ze lieten hun

vruchtbare akkers in de steek, met na enkele jaren, rampzalige gevolgen. Er was te weinig voedsel, er waren geen oogsten meer zoals voorheen. Er dreigde hongersnood.

De Tasmaanse regering nam maatregelen. Ze stelden verantwoordelijken aan, de zogenaamde Government Immigration Agenten, die op hun beurt in Engeland en Europa 'agenten' engageerden die dan weer geschikte – lees 'gezonde en sterke kerels/families' moesten zoeken om zich in Tasmanië te vestigen.

Er waren in de loop van de voorbije jaren verschillende systemen uitgedokterd om nieuwe landverhuizers naar de staat te krijgen. Rond 1820 moest de (vrijwillige) landverhuizer de helft van zijn ticket betalen voor de overtocht. De andere helft mocht later betaald worden, nadat de betrokkene een tijdje 'goed geboerd' had. Jaren later kwam er een nieuw systeem: de reeds gevestigde boeren moesten familieleden, burens en vrienden overhalen om ook de stap te wagen. Hierbij betaalden de reeds gevestigden, de overtocht van de nieuwkomers, die zij onder hun hoede zouden nemen en ze zouden huisvesten en voeden vanaf aankomst.

In 1885 werd de behoefte aan nieuwe landbouwers heel dringend. Er heerste een begin van hongersnood ten gevolge van de goudkoorts.

Op dat moment zwaaide de Tasmaanse regering met **200 gratis tickets** voor 'goedgekeurde' landverhuizers.

De regering hoopte vooral op nieuwe mensen die reeds bloedverwanten op het Tasmaanse grondgebied hadden.

Bij onze zoektocht zien we dat in **september 1885 een (voorlopig laatste?) zeilschip** naar Tasmanië zou vertrekken: de Procida. We hadden het geluk een passagierslijst in te kijken. Het waren overwegend Duitsers, Engelsen, Schotten, Ieren, Denen en Noren die naar hun nieuwe land zouden zeilen. Het schip zou vertrekken vanuit Hamburg en ging via Londen op weg naar Tasmanië. En in verband met dit schip vinden we de naam Matheï terug als 'agent'. De landverhuizers vertrokken en kwamen goed in Tasmanië aan. Ze stichtten kleine boerderijen in aaneengesloten nederzettingen. Ze mochten kiezen waar en bij wie in de buurt ze wilden wonen. De regering hield hiermee zoveel mogelijk rekening en wees de nieuwkomers stukken landbouwgrond toe.

Onze veronderstelling?

De dode Auguste Schusböhm was een ronselaar voor agent Matheï. Het zeilschip Procida was nog niet volzet in juni 1885. Schusböhm zakte af naar België in de hoop hier landbouwers te rekruteren onder andere in het landbouwers dorp Tisselt. Hij zocht jonge, gezonde en sterke boeren om op avontuur te gaan naar Tasmanië en daar een nieuw leven te beginnen.

We wilden uiteraard ook weten of Schusböhm in zijn opzet was gelukt?

We weten het niet met zekerheid maar vermoedelijk slaagde hij niet.

Er staat geen enkele Belg op de passagierslijst van zeilschip Procida. Nog minder een Tisseltenaar!

Op dat moment dachten we dat Auguste voortijdig overleed, vooraleer hij op bezoek kon gaan bij de familie van een 'reeds gevestigde Tisseltenaar in Tasmanië'.

Ook die piste leverde tot nu toe geen enkel antwoord.

Uit Tasmanië wist men ons te melden dat men geen weet had van Belgen die zich daar ooit vestigden.

Een 70-jarige man meldde: ik heb in mijn ganse leven geen enkele Belg ontmoet die zich hier bij ons vestigde, noch in Australië.

Wie een landverhuizer uit Tisselt kent die ooit naar Tasmanië ging, mag het ons zeker laten weten.

Wat we wel heel zeker weten ... Auguste Schusböhm heeft zelf ook de boot gemist! R.I.P.

Bronnen:

- Overlijdensakte Burgerlijke Stand Tisselt, akte 31 van 10 juli 1885

- Wikipedia

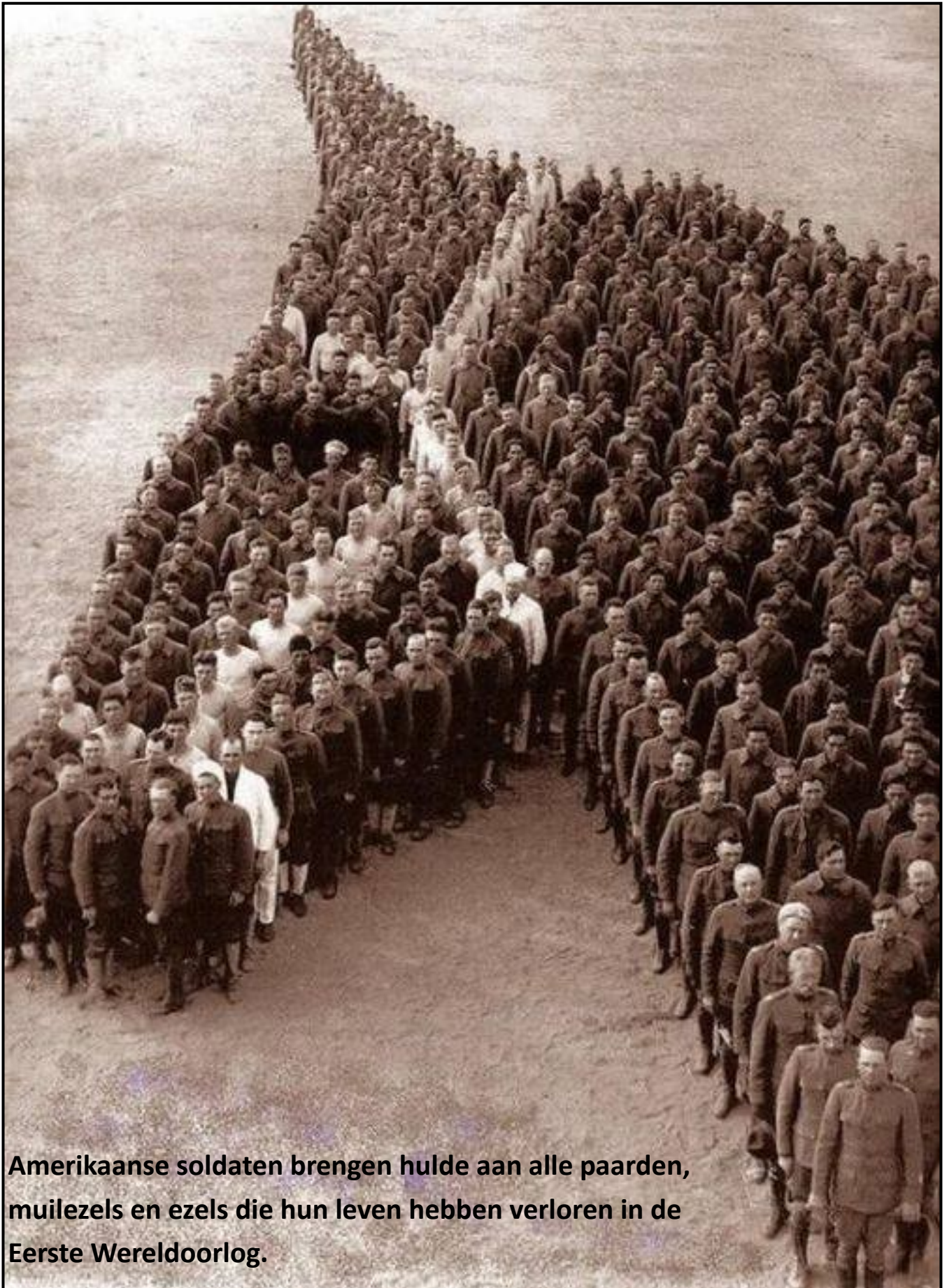
- <https://stors.tas.gov.au>

Antwoord uit Australië op 9/8/2018:

- <https://libraries.tas.gov.au/archive-heritage>

- online chat: <https://libraries-tas.gov.au/get-help> (Christine Beresford - Reference Officer-National Reference Service).

Bewerking: Annie Van Dessel

Amerikaanse soldaten brengen hulde aan alle paarden, muilezels en ezels die hun leven hebben verloren in de Eerste Wereldoorlog.

De foto werd genomen in 1918 in Camp Cody, New Mexico. De mannen bleven op die dag flauwvallen van de hitte, dus het duurde 8 uur om de foto te maken. Dit toont een cavalerieafdeling - 650 officieren en aangeworven mannen van Auxiliary Re-mount Depot Nr. 326.

Bron: www.militaryhorse.org

BIJNAMEN, SPOT- OF SCHELDNAMEN VAN ONZE GEMEENTEN

Enige tijd geleden kon ik in een kringloopwinkel een interessant boek op de kop tikken tegen de zeer democratische prijs van 2 EUR. De auteur van het werk J. Th. De Raadt¹ historicus werd in 1855 te Elberfeld (D) met belgische nationaliteit geboren. Hij stierf te Brussel rond 1905. Bekend is hij door werken als o. a. *Sceaux armoriés des Pays Bas et des Pays voisins 1897/1901* in 4 boekdelen en *Philippe Nigri, Chancelier de l'Ordre de la Toison d'or, Doyen des église Sinte-Gudele à Bruxelles et Saint-Rombaut à Malines, premier Évêque d'Anvers* en ook *Jacque le Roy, baron de Broechem et du Sint-Empire, historien brabançon et sa famille*. Zoals gebruikelijk in die tijd publiceerde hij in het Frans.

Ook zo het werk dat ons hier interesseert: *Les Sobriquets des communes belges (blason populaire)* 579 p. uitgegeven te Brussel bij Constant Baune in **1903**, dus meer dan 100 jaar geleden. Van heel veel gemeenten geeft hij de bijnaam, spot- of scheldnaam met hun oorsprong, betekenis en bron met verwijzing naar zijn indeling in categoriën volgens dieren, industrie en handel, slechte zeden, misdrijven, enz. Uit die lijst nemen we een selectie van Willebroek en gekende, omliggende gemeenten. En hier kunnen we de vraag stellen of die spotnamen nu nog gekend en misschien gebleven of verdwenen zijn.

Eerst beginnen we met **Willebroek**. De inwoners noemt hij **de trekkers**. Door de sluizen op het kanaal te Willebroek en Klein Willebroek hielden de schippers, de trekkers en hun familie er graag halt. De inwoners namen volgens hem de gewoonten van die kleine wereld aan en kregen zo van hun burens (de andere gemeenten) in 't binnenland die spotnaam en ook die van **Vaartkapoenen** met verwijzing naar zijn categorie industrie en lokale handel. Nog een 'betere' is **Het krapuul van Willebroek**. Als zijn bron verwijst hij naar ons Volksleven. De Vaartkapoenen vermeldt hij ook voor die van **Kapelle op den Bos**, die ook spotnaam **de Brassers** meekregen omdat ze een voorliefde hadden voor goeie kost. **Klein Willebroek** heeft hij te Oppuurs horen vernoemen als **Klein Turkije**.

¹Wikipedia

Die van **Tisselt** werden volgens De Raadt gedoopt als **Kraaien**. Meer dan 24 jaar werden ze verplicht hun doden op het kerkhof van Willebroek te begraven. Niet te verwonderen dat veel mensen 'malcontent' waren dat hun ouders of vrienden hun laatste slaap sliepen op het grondgebied van een andere gemeente. Gevolg: 's nachts brachten ze die lichamen terug naar Tisselt. Vandaar het ontstaan van de bijnaam Kraaien, vogels die gewoonlijk vlees van achtergelaten kadavers pikken. Hier verwijst hij weer naar Ons Volksleven en categorie dierennamen.

Breendonk werd vereerd met de bijnaam **de Meuttes van Breendonk** waar meutte een pasgeboren kalf betekent. De oorsprong van die spotnaam kwam waarschijnlijk door het feit dat in die gemeente veel 'veekoopmans' waren. Als men in een omliggende gemeente vroeg of men naar de kermis van Breendonk ging, antwoordde men onveranderlijk: "**Gaat ge van de meuttes eten?**". In Ons Volksleven werd scherts goed gesmaakt volgens de auteur. Hier verwijzing naar vee, dieren.

Opmerkelijk is dat **Blaasveld** geen spotnaam toegedicht krijgt. Was de bevolking daar zo braaf, normaal, alledaags, zo 'n voorbeeld voor de maatschappij dat ze in gans de omgeving onbesproken door het leven gingen?

Omwille van zijn afgelegen ligging vergeleken met andere dorpen **op 't eind van de wereld** werd **Heindonk** als **'t overschot** aanzien evenals Liezele. Verwijzing naar de ligging. Over de 'machtige' kerktoren van Heindonk die men binnen zet als het regent wordt hier met geen woord gesproken.

Tot hier over Willebroek en zijn deelgemeenten. Nu komen de omliggende dorpen aan de beurt.

Inwoners van **Ruisbroek** werden met de naam **de Kaballen** vereerd. Vroeger deden enkelen onder hen handel in oude paarden of zoals men daar zegt in oude knollen, of kaballen en hechten. Kaballe komt van het latijn caballus wat paard betekent en wordt alleen voor een oud versleten paard gebruikt zoals het woord ros. In het Duits daarentegen heeft Ross een meer verheven betekenis als strijdros, raspaard. Nu is ros nog slechts in de poëzie gebruikt volgens de schrijver. De koopmannen waarvan hier sprake voorzagen zich van 'knollen' een beetje overal in de omtrek en bij voorkeur op de markt van Oppuurs. De naam van de koopwaar, de kaballen, wordt dus via de handelaars en bij uitbreiding op gans de bevolking van Ruisbroek toegepast. Bron: Ons Volksleven. De autochtonen van deze gemeente worden door die van Oppuurs ook bestempeld als **'t schotsche volk van ginderover**.

De mensen van **Boom** gingen door voor hoogmoedig. Men zegde dus **hooveerdig Boom** want in de aangrenzende gemeenten zei men dat de Bomenaars over zichzelf een extreem gunstige mening hadden. Te Rumst zegde men spreekwoordelijk: *Heilig Reeth, Arm Rumpst, Hooveerdig Boom En 't Ras van Niel*. Ook enkele satirische verzen deden de ronde over die van Boom; *Die van Boom, Trekken met den toom; Ze trekken zoo herd, Dat het peerdeken vijgen sch...* (ons Volksleven). Een andere titel kregen ze als **Potaardekladders** omwille van de talrijke steenbakkerijen daar. Hier is er een verwijzing naar industrie en naar slechte zeden.

Terhagen werd nog niet vernoemd en ressorteert onder **Rumst**. Rumst had een samengestelde bevolking, overwegend vissers. Die moedige mensen leefden met moeite van het vissen in het goede seizoen. Zodra de winter naderde trokken ze in grote getalen het land rond al bedelend, met vrouwen en kinderen. Zo kwam het dat men in de streek zegde wanneer men onderweg een arme duivel, bleek, in lompen van klederen tegenkwam: **Hij is arm lijk 'ne Rumpsteneer**. Een andere eigenaardigheid is de kapel toegewijd aan St. Lazarus, eerst een afzonderingstehuis voor melaatsen die hun verblijf niet mochten verlaten zonder het met een bel aan te kondigen. Later werd het gebouw tot kapel omgevormd. Tijdens drie dagen van de kermis werden er nog altijd bedevaarten gehouden. Dan aanriep men St. Lazarus om genezing van de kinderen met huidziekten te bekomen. De moeders deden hen het beeld van de heilige bij de ingang op een houten stam geplaatst omhelzen. Vandaar de bijnaam van de Rumstse kinderen **De Lazeruskens van Rumpst** (daar gehoord door de auteur).

Te Oppuurs hoorde hij : **de arme visscherkens van Rumpst**. Te Walem zong men over Rumst volgende verzen: *Die van over de brug Hebben een kot in hunnen rug, Hebben een kot in hunnen buik Daar lopen al de wilde verkens uit* (Ons Volksleven). Verwijzing naar armoede, vissers, heiligen en gebeurtenissen.

Zo komen we te **Heffen**. De schrijver vraagt zich hoe de minachting te kennen die men in de omgeving van Mechelen verkondigde voor de brave mensen van Heffen. Waarom hun een onrecht als **Ras van Heffen (gebroed van Heffen)** in het gelaat slingeren?

Leest kreeg ook weinig aandacht. Alleen het gezegde *Rijk Sempst, hooverdig Lombeek* (vermoedelijk Hombeek) en **arm Leest** heeft hij opgetekend met verwijzing naar armoede.

Ook over **Kapelle op den Bos** is hij karig. Zoals hoger bij Willebroek vermeld werden de inwoners ook met de naam Vaart Kapoenen begiftigd (industrie en lokale handel).

Laatste gemeente van onze ronde is **Puurs**. Haar bevolking was in de omgeving gekend onder de naam **kipkap** zonder twijfel als gevolg van een uitgesproken voorkeur voor het zo genoemde gerecht dat al de slaggers en spekslaggers aanboden gemaakt van een mengeling van minderwaardig vlees. Zo de schrijver. Vooral tijdens de kermis speelde de kipkap een belangrijke rol.

De inwoners van het omliggende en vooral de schelmen *de Gipsheeren* van St. Amands plaagden graag die van Puurs. Ze vertelden bijvoorbeeld dat een van hen per uitzondering een ei at. De schelp gooide hij voor zijn deur. En dat hij, als hij het geluk had een snee spek te bezitten het op zijn brood zou leggen. Daarna zou hij door de straten wandelen om het iedereen te laten zien.

Op een zaterdag voor de kermis te Puurs zonden de Gipsheeren een konijnenhandelaar er naartoe. Ze maakten hem wijs dat er te Puurs veel geitenvellen waren ... !

Vroeger bestond er een grote vijandschap tussen Puurs en St. Amands maar nu verstaan de twee gemeenten elkaar relatief goed en de scheldnamen raken in onbruik.

Zo was volgens De Raadt in 1903 de toestand wat betreft het gebruik van bij-, spot- of scheldnamen. Sommigen zijn nog gekend, anderen niet meer en in onbruik geraakt. Alles is in evolutie ten goede of ten kwade!

L. Bernaerts

Ere-Leden

COENJAERTS Raf	Willebroek	SYNDIC PRO (HUYGENS)	Blaasveld
DELALIEUX Sophie	Kapellen	VAN AUWENIS Augustinus	Willebroek
DELETTE Alfred	Willebroek	VAN DER JEUGHT François	Willebroek
DERYCKE Noel dokter	Gent	VAN DESSEL Annie	Willebroek
DUYSBURGH Karel	Leest	VAN DYCK Georges	Keerbergen
FOQUE Guy	Willebroek	VAN HUMBEECK-VAN PRAET	Willebroek
SCHAERLAECKEN Theo	Willebroek		

Steunende Leden

AERTS Rudy	Vilvoorde	PEETERS Jan	Breendonk
ANCIAUX Bavo	Willebroek	SCHROVEN Ivo (dokter)	Bonheiden
BREMS - VLEUGELS	Kontich	SIEBENS Marcel	Reet
BROCK Johan	Willebroek	STEVENS Isidoor	Willebroek
BUGGENHOUDT André	Willebroek	TEMMERMAN José	Willebroek
CALUWE Ludwig	Essen	TIERENS Desire	Willebroek
CANNAERTS Tony	Blaasveld	VAN ASBROECK Jan	Willebroek
DALLE-HAUCHECORNE	Willebroek	VAN BUGGENHOUT Jozef	Tisselt
DE BACKER Ivo	Berchem	VAN CAMPENHOUDT Raimond	Tisselt
DE BOECK Etienne	Puurs	VAN CAUTER Alain	Willebroek
DE BOECK Monique	Willebroek	VAN DE VLIET-CLAES	Willebroek
DE BORGER Ariane	Willebroek	VAN DEN BOGAERT Claire	Willebroek
DE BRUYN Peter	Willebroek	VAN DER KRIEKEN Rik	Mechelen
DE CONINCK Louis	Willebroek	VAN IGHEM Marie-Jeanne	Willebroek
DE JONGHE Dirk	Heindonk	VAN INGELGEM Irena	Willebroek
DEZAEGER André (dokter)	Willebroek	VAN NOTEN Yves (notaris)	Hingene
FRANS Victor	Heindonk	VAN OPSTAL Paulina	Willebroek
GEENS Emiel	Willebroek	VAN PRAET W.	Puurs
GEUENS Natalie	Breendonk	VAN ROY-DE WITTE	Willebroek
HAUCHECORNE Viviane	Willebroek	VANDAELE Hendrik	Willebroek
HENS Werner	Willebroek	VERBRUGGEN Luc	Malle
HERMANS Jan	Tisselt	VERELST Jozef	Willebroek
HEYMANS Willy	Elewijt	VERHOEVEN - FOQUE	Blaasveld
JORDAENS Flor	Puurs	VERLINDEN Judith	Willebroek
MAES Alfons	Willebroek	VLEMINCKX Albert	Blaasveld
MOEREMANS Herman	Willebroek	VERBIST Edith	Deurne
MUYSHONDT Dirk	Willebroek		

Bedankt aan alle abonnees en sponsors voor de steun aan onze vereniging!!

DEVOTIONALIA BEURS TE BREENDONK

ZONDAG 3 MAART 2019
ZONDAG 6 OKTOBER 2019
VAN 8 TOT 12 UUR

ZAAL 'T CENTRUM

Jan Hammeneckerstraat 32 – 2870 Breendonk

Ingericht door: Vaertlinck vzw
Genealogische en Heemkundige Kring

Info: pe.jan@skynet.be ☎ 0477/626 984

Secretariaat: rene.pattyn@telenet.be

VU: René Pattyn, Molenweg 24, 2830 Willebroek

Mededelingen

Archief Vaertlinck

Centrum Jan Van Winghe, Capt. Trippstraat 33, 2830 Willebroek, lokaal 28. Elke tweede en vierde zaterdag van de maand van 09.00 tot 12.00 uur of op afspraak: rene.pattyn@telenet.be.

Agenda

3 maart 2019	Devotionaliabeurs (zie hiernaast)
6 oktober 2019	Devotionaliabeurs (zie hiernaast)
12, 19, 26 februari 2019	Cursus stamboomonderzoek (zie hieronder)
5, 12 maart 2019	Cursus stamboomonderzoek (zie hieronder)

Website

www.vaertlinck.be
www.facebook.com/vaertlinck

Meewerken

Heb je een vlotte pen of wil je op een andere manier een praktische of materiële bijdrage leveren aan onze werking, neem dan contact op met ons secretariaat: Molenweg 24, 2830 Willebroek, gsm 0477-266 537, rene.pattyn@telenet.be.

Hoe maak ik mijn stamboom?

Cursus op volgende data:
Dinsdag 12, 19 en 26 februari 2019
En
Dinsdag 5 en 12 maart 2019
Telkens van 19.30u tot 22.00u

Prijs cursus: 20 Euro

**Locatie: Centrum Jan van Winghe, Capt. Trippstraat 33,
2830 Willebroek**

Inschrijven tot 1 februari 2019

**Na ontvangst van uw betaling op rekening nr.
BE94 7512 0635 5214 is uw deelname gegarandeerd**

Voor inlichtingen: rene.pattyn@telenet.be

0477/266.537

上海酒家

CHINEES RESTAURANT SHANGHAI

Stationsplein 2
2830 Willebroek
Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Heeft u allergenen, gelieve dit te melden
bij bestelling. Wij trachten u zo goed
mogelijk verder te helpen.

Maandag	17u30-21u30
Dinsdag	GESLOTEN
Woensdag	GESLOTEN
Donderdag	17u30-21u30
Vrijdag	17u30-21u30
Zaterdag	17u30-21u30
Zondag	12u00-14u00 17u30-21u30

De Maeyer
Visspecialzaak
Traiteur

Vooruitgangsstraat 106 | 2830 Willebroek
Tel. 03 860 93 31 | Fax 03 860 93 30
info@visspecialzaak.be

2018
2019

Alle dagen
culinair feest

Onze traiteurdienst
voor elke gelegenheid

www.info regio.be/bloemenwinkel-het-groene-huis-willebroek

Het Groene Huis
bloemen & planten

OPENINGSUREN

maandag	12u-18u
dinsdag	gesloten
woensdag	9u30-18u
donderdag	9u30-18u
vrijdag	9u30-18u
zaterdag	9u30-16u
zondag	8u30-13u

Bruidswerk
Geschenken Grafdecoraties
Bloemschik cursussen

Overwinningsstraat 163b, 2830 Willebroek
Tel: 03 860 10 17 GSM: 0478 480 735

BOEKSKE

Overwinningstraat 76 - Willebroek

Tel. 03/886.73.84

Krantenronde voor 7uur geleverd

Hair Salon APHRODITE

Nieuwstraat 23

2830 Willebroek

Tel: 03 866 37 10

ALTIJD OP AFSPRAAK

onlinetapijten

Tapijtenspecialist. Moderne winkel. Inspirerende webshop.

Zoek uw
droomtapijt in
onze webshop...

www.onlinetapijten.be

of kom langs in
de showroom...

kom
van een koffietje
genieten in onze
gezellige nieuwe
zithoek

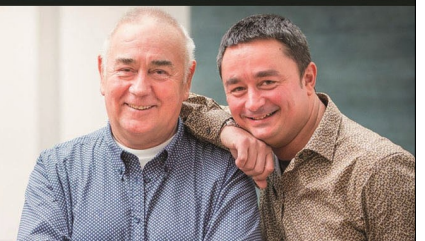
SHOWROOM

August Van Landeghemstraat 93,
2830 Willebroek

✉ info@onlinetapijten.be
☎ 03/886 66 08

OPENINGSUREN

Ma, Di, Do, Vr, Za: 10-18u
Zo 13-18u
Wo gesloten

Openingsuren

ma: Gesloten
di: 9u00-12u00 13u30-18u00
wo: 9u00-12u00 13u30-18u00
do: 9u00-12u00 13u30-18u00
vr: 9u00-12u00 13u30-18u00
za: 9u00-12u00 13u30-16u00
zo: Gesloten

Woondecoratie Pepermans

Herman Vosstraat 46
2830 Willebroek
Tel. 03/886 68 23
Fax. 03/866 15 00

www.decoratiepepermans.be

Vast tapijt - Tapijten
Textiel - Vloerbekleding
Gordijnen - Overgordijnen
Onderhoud - Laminaat
Behangpapier
Verven | Mengmachine

Electro

CARSAU - PERSIAU

August Van Landeghemstraat 37 - 2830 Willebroek

Openingsuren:

maandag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
dinsdag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
woensdag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
donderdag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
vrijdag 09.00-12.00 en 13.30-18.30
zaterdag 10.00-12.30 en 13.30-18.00
zondag Gesloten

www.carsau.be
info@carsau.be
Tel. 03 886 63 46

BTW BE 0429 140 371

Groep Kerremans

VERZEKERINGEN-CRELAN-IMMO

OVERWINNINGSSTRAAT 87, 2830 WILLEBROEK

TEL:003238864339
FAX:003238665702

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

CBFA: 040356A-cB
BIV KERREMANS STEVE: 503785

Café Knock-Palace

bij Patrick

August Van Landeghemplein 8
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Donderdag gesloten

Café Central

Trendy café in 't centrum

August Van Landeghemplein 7
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Dinsdag gesloten

Verzorgde bediening | Vergaderzaal beschikbaar

ELECTRO W. CLEEMPUT n.v.

Algemene elektriciteitswerken
Verlichting
Verwarming
- erkend verdeler -
DIMPLEX

Huishoudtoestellen
Ventilatie
Kookpotten en pannen
van Demeyere en Staub

Overwinningstraat
100 - 102
2830 Willebroek
Tel. 03/886 77 37
Fax. 03/886 79 54

JUWELEN
URWERKEN

Jan Maes

L. De Naeyerplein 31
2830 Willebroek
03 886 86 26

Bruul 85
2800 Mechelen
015 20 15 21

www.jan-maes-mechelen.be

Willebroek

**Dendermondsesteenweg 168/A
2830 Willebroek
Tel. 03 886 41 30**

Openingsuren

Maandag	van 12u30 - 20u00	Vrijdag	van 08u00 - 20u00
Dinsdag	van 08u00 - 20u00	Zaterdag	van 08u00 - 20u00
Woensdag	van 08u00 - 20u00	Zondag	van 08u00 - 12u30
Donderdag	van 08u00 - 20u00	Feestdagen	van 08u00 - 12u30

Van Tricht nv

Agentschap AXA Bank
Verzekeringmakelaar

L. De Naeyerplein 16 – 2830 Willebroek
Tel: 03/866 87 33

Mail: yvette.vandemaele.15515@axa-bank.be
Katleen.vercammen.15515@axa-bank.be

Openingsuren

Maandag:	9u – 12u en 14u – 18u
Dinsdag:	op afspraak
Woensdag:	9u – 12u en namiddag op afspraak
Donderdag:	9u – 12u en 14u – 18u
Vrijdag:	9u – 12u en namiddag op afspraak
Zaterdag:	op afspraak

Selfservice: 7 op 7 van 6u tot 22u

SARA

Kleermaker

**Overwinningsstraat 47
2830 Willebroek
Tel. 0495 89 87 08
www.kleermakersara-willebroek.be**

**Kleine herstellingen
Retouches
Kleding op maat**

Dinsdag tot Zaterdag van 9u30 - 18u00

Bakkerij Philippe

Kerkstraat 26 - 2830 Willebroek

Tel. 03 886 65 09

4 broodautomaten

Baeckelmansstraat: Centeabank

Kard. Cardijnlaan Tisselt

Vennestraat Willebroek

Bezelaerstraat Blaasveld

Rijwielen en Naaimachines

CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8

(aan de brug)

2830 Willebroek

Tel: 03/886 62 70 - 03/886 38 51

Openingsuren:

Dinsdag tot Vrijdag

09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 19.00

Zaterdag

09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 18.00

Maandag en Zondag

Gesloten

Café-Taverne "CASINO"

bij Chris

**Oud-Sasplein 3
2830 Willebroek
Tel. 03 886 68 72**

Dinsdag gesloten

**Verzorgde dranken
Biljart**

Anno 1905

**MEUBELEN
J. VANDENBERGH**

Brielen 5
2830 Tiselt
tel. 03-886 66 03
www.meubelenvandenbergh.be

Openingsuren: Maandag t/m zaterdag van 10 tot 18 u.
Zondag 13.30 tot 18u. en donderdag gesloten

BROODJES - KOFFIE - SALADBAR

EVY!

BROODJES - WARMER SNACKS - KOUDE SCHOTELS
- ONTBIJT - ONTBIJTMANDEN - BROODMANDEN -
KOFFIE - SALADBAR

Vanzelfsprekend leveren wij aan bedrijven.
Ook voor bedrijfsevenementen, meetings en privéfeesten
hebben wij de perfecte oplossing.

Bespaar uw kostbare tijd door uw broodjes telefonisch te
bestellen

Maak tevens gebruik van onze **SPAARKAART!**

OPENINGSUREN

maandag van 8 - 14u

dinsdag 8 - 18u

woensdag van 7 - 14u

donderdag van 8 - 18u

vrijdag van 8 - 18u

zaterdag van 9 - 16u

zon- en feestdagen **GESLOTEN!**

L. Denaeyerplein 5, 2830 Willebroek
03 434 20 33 ● 0485 36 11 27
evyprojects@gmail.com ● www.Evi-broodjes.be

**M KEUKENCENTER
MASURE**

KEUKENS - BADKAMERS - DRESSINGS

Kleine Amer 15
2870 Kalfort - Puurs
Tel: 03 889 22 48
info@keukensmeasure.be

Openingsuren

MA-VRIJ
10u - 18u30

Zaterdag
10u - 17u00

Zondagen en Feestdagen
Gesloten

hier adverteren?
info@vaertlinck.be

